

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
CENTRUM TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

**VZNIK A VÝVOJ VYSOKOŠKOLSKÉ PŘÍPRAVY UČITELŮ
TĚLESNÉ VÝCHOVY V PLZNI**
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Jan Lavička

Učitelství pro základní školy, obor Učitelství tělesné výchovy a geografie

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Jaromír Votík, CSc.

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 31. července 2020

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu diplomové práce, panu doc. PaedDr. Jaromíru Votíkovi, CSc. z Centra tělesné výchovy a sportu v Plzni, za cenné rady, pevné nervy a celkový přístup k této práci. Dále bych chtěl poděkovat všem, kteří se na vytváření práce podíleli, tedy především PhDr. Jaromíru Mecnerovi, Mgr. Jiřímu Hlobilovi, Mgr. Vlastimilu Zwiefelhoferovi a PaedDr. Věře Zajícové. Dále děkuji své rodině, která mně při studiu podporovala a vytvořila zázemí pro jeho úspěšné dokončení.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

ÚVOD.....	2
1 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE.....	3
1.1 CÍL PRÁCE	3
1.2 ÚKOLY PRÁCE.....	3
2 METODIKA.....	4
3 HISTORIE PEDAGOGICKÉ FAKULTY.....	5
3.1 POČÁTKY VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ	5
3.2 HISTORIE VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ NA PEDAGOGICKÉ FAKULTĚ V PLZNI	7
3.2.1 Počátek vzdělávání učitelů v Západočeském regionu	7
3.2.2 Období od konce 2. světové války do roku 1969	7
3.2.3 Období normalizace – Pražské jaro	11
3.2.4 Období od roku 1969 do roku 1989	13
3.2.5 Období od sametové revoluce do současnosti	15
4 HISTORIE KATEDRY TĚLESNÉ VÝCHOVY	20
4.1 POČÁTKY PŘÍPRAVY UČITELŮ TV V ČESKÝCH ZEMÍCH	20
4.2 HISTORIE VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ TĚLESNÉ VÝCHOVY V PLZNI.....	22
4.2.1 Období od vzniku KTV až do roku 1969.....	22
4.2.2 Období od roku 1969 do roku 1989	24
4.2.3 Období od roku 1989 až do současnosti	26
4.2.4 Přehled vedoucích KTV.....	30
4.3 VYSOKOŠKOLSKÝ SPORTOVNÍ KLUB.....	31
4.3.1 Vzpomínka Vladimíra Bukovského	32
4.3.2 Western Stars Plzeň	33
4.4 VÝZNAMNÍ AKADEMIČTÍ PRACOVNÍCI.....	35
4.5 VZPOMÍNKY Z ŘAD AKADEMICKÝCH PRACOVNÍKŮ A ABSOLVENTŮ KTV V PLZNI	37
4.5.1 Vzpomínka Mgr. Vlasty Osvaldové.....	37
4.5.2 Vzpomínka Jaroslava Laciny na první vodácký kurz	38
4.5.3 Vzpomínka PhDr. Jaromíra Mecnera na turistické kurzy.....	39
4.5.4 Vzpomínka bývalého studenta Mgr. Jiřího Hlobila	41
4.6 SOUČASNÍ A BÝVALÝ AKADEMIČTÍ PRACOVNÍCI A ADMINISTRATIVNÍ PRACOVNÍCI NA KTV	43
5 VÝVOJ VZDĚLÁVACÍCH OBORŮ	46
6 DISKUSE.....	49
7 ZÁVĚR.....	51
8 RESUMÉ, SUMMARY	53
9 SEZNAM LITERATURY.....	55
10 PŘÍLOHY.....	I

ÚVOD

Tématem mé diplomové práce je sjednocení informací o vzniku a následném vývoji vysokoškolské přípravy učitelů tělesné výchovy v Plzni. O danou problematiku mám poměrně značný zájem, důvodem je také fakt, že podobná publikace v takovém měřítku nikdy nebyla vydána. Existují publikace (bulletiny), které byly vydávány vždy k výročí uplynulých 10 let katedry a publikace ohledně historie pedagogické fakulty. Katedra tělesné kultury doposud žádnou takovou publikaci nevydala.

Nedílnou součástí mé práce bude získání informací od pamětníků, kteří byli u začátku fungování katedry v 60. letech 20. století. Doufám, že od nich získám i řadu dobových fotografií z různých kurzů, které katedra tělesné výchovy pořádala a v dnešní době i pořádá.

Doufám, že tato práce bude přínosem, jak pro studenty, tak pro širokou veřejnost. Především ale pro akademické pracovníky působící na katedře a pro absolventy katedry tělesné výchovy v Plzni.

1 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE

1.1 CÍL PRÁCE

Cílem práce je získat a zpracovat informace týkající se vzniku a vývoje vysokoškolské přípravy učitelů tělesné výchovy v Plzni.

1.2 ÚKOLY PRÁCE

1. Zjištění a analýza literárních a webových zdrojů.
2. Získání kontaktů s pracovníky a absolventy - pamětníky, příprava a realizace rozhovorů.
3. Kompletace získaných informací, jejich strukturace a interpretace.

2 METODIKA

Práce má převážně kompilační charakter, hlavní metodou získávání dat a informací byla analýza primárních literárních a webových zdrojů.

Dále byla využita metoda rozhovoru a to především s bývalými akademickými pracovníky - pamětníky, kteří na katedře tělesné výchovy v Plzni působili. Rozhovory proběhly také s vybranými absolventy, kteří nám dali k dispozici autentické materiály s doby jejich studia.

Data byla strukturována a utříděna chronologicky, od počátku vzdělávání učitelů až k současnosti.

3 HISTORIE PEDAGOGICKÉ FAKULTY

Akademický rok 2018/2019 byl rokem, kdy Fakulta pedagogická oslavila 70 let od svého vzniku. V této kapitole budou shrnuty, jak počátky vzdělávání učitelů v českých zemích, tak informace ohledně historie fakulty. Vše podstatné, co se týká, jak založení, tak důležitých mezníků v době fungování fakulty.

3.1 POČÁTKY VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ

Vzdělávání patří od nepaměti k nejdůležitějším činnostem člověka. Člověk jako takový si to již uvědomoval i ve starověku. Ve starověkých civilizacích jako jsou Řím a Řecko vyučovali především řečníci (sofisté), jako například Aristoteles a Sokrates nebo Seneca či Cicero.

Dalším důležitým mezníkem ve vzdělávání je středověk. Vzdělávání bylo zaměřeno především na potomky panovníků.

„Vzdělávání ve středověku se realizovalo na školách katedrálních, klášterních a farních, církevní představitelé se také ujímali vzdělávání dětí a mládeže z panovnických rodin. V klášterních školách byli zpočátku vzděláváni pouze chlapci, kteří byli zasvěceni od svého devátého roku mnišskému životu, později se škola otevřela také žákům, kteří se připravovali na jinou než církevní dráhu, především se jednalo o žáky ze šlechtických rodin. Výuka v těchto školách probíhala individuálně, žáci sice pracovali ve stejnou dobu ve stejné místnosti, ale každý na své práci. Obsah výuky byl zaměřen na čtení vyučované hláskovací metodou, psaní, základy aritmetiky, zpěv a základy latinského jazyka, jež se žáci učili pomocí memorování latinských textů. Během středověku byli učitelé především církevní představitelé. Změna nastala vznikem univerzit, jejichž absolventi dosáhnou titulu bakalář pak působili na městských nebo farních školách, především na městských školách latinských. Na farních a nižších školách městských vyučovaly často osoby bez odborné kvalifikace. Novým typem pedagoga se založením univerzit stal „vysokoškolský profesor“.“ (<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/21373/PRIIPRAVA-UCITELU-ELEMENTARNICH-SKOL-Z-POHLEDU-HISTORIE.html/>)

Z hlediska průlomové události vzdělávání je nejdůležitější školská reforma Marie Terezie. Dle reformy byla zaváděna šestiletá povinná školní docházka. Vyučovalo se na malých vesnicích i ve městech. Zásadní roli měla škola v tom, že zajišťovala všem dětem v zemi

gramotnost (čtení, psaní, počítání, základy náboženství). V čím větším městě škola byla, tím více předmětů bylo možno vyučovat. V hlavních městech se vyučovalo zásadně v německém jazyce. V tomto období se také potýkalo školství s nedostatkem kvalifikovaných učitelů. Ve školách vyučovali často učitele nekvalifikovaní, kteří byli „pouze“ gramotnými obyvateli. Často se jednalo o vojáky. V rámci reformy byly vytvořeny instituce, které měly za úkol připravovat učitele pro výuku studentů, tzv. preparandy. Tyto školy poskytovaly tříměsíční kurz pro učitele na vesnicích (triviální školy) a šestiměsíční kurz pro učitele ve školách městských (hlavní školy). Absolventi nejprve rok dělali pomocné učitele a až poté mohli složit zkoušku učitelské způsobilosti. Roku 1848 byla příprava učitele prodloužena na dva roky, přičemž druhý rok byl věnovaný pouze praxi. Velká změna nastává v roce 1869, kdy vyšel Velký říšský zákon. Vznikly školy obecné, měšťanské a víceletá gymnázia. Byla stanovena, jak osmiletá povinná školní docházka, tak byly rozšířeny učební obsahy. S tím souvisí změna v přípravě budoucích učitelů na těchto školách. Učitelé byli vzděláváni na čtyřletých učitelských ústavech zakončených maturitní zkouškou. Studenti byli seznamováni s pedagogikou, didaktikou, školním zákonodárstvím a dějinami pedagogiky. Součástí ústavů byly i cvičné školy, kde studenti prováděli hospitace a vlastní výstupy. Po maturitní zkoušce student musel dva roky vykonávat praxi ve škole obecné (tři ve škole měšťanské) a až poté mohl vykonat zkoušku učitelské způsobilosti. V 19. století se začala objevovat myšlenka celoživotního vzdělávání. Pedagogové docházeli na konference, četli odbornou literaturu, ale neustále byli bráni jako řemeslné povolání, což znamenalo, že nelze bylo možné realizovat univerzitní studium. Učitelé pociťovali, že jejich vzdělání je často nedostačující pro výkon profese, a navíc pociťovali deficit oproti svým středoškolským kolegům, kterým se vysokoškolského vzdělání dostávalo. Od vzniku první republiky se ještě zintenzivnil tlak pedagogů z měšťanských a obecných škol na zvýšení vzdělání, avšak výsledek úsilí byl až v roce 1921, kdy v Praze vznikla Škola vysokých studií pedagogických. Škola umožňovala prohloubit pedagogům znalosti v oblasti pedagogiky. V podobném duchu fungovalo studium na Státní pedagogické akademii, která vznikla v roce 1931 v Praze a v Brně. V roce 1932 vzniká též v Bratislavě. K výraznému pokroku dochází až po 2. světové válce. (<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/21373/PRIprava-UCITELU-ELEMENTARNICH-SKOL-Z-POHLEDU-HISTORIE.html/>)

3.2 HISTORIE VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ NA PEDAGOGICKÉ FAKULTĚ V PLZNI

3.2.1 POČÁTEK VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ V ZÁPADOČESKÉM REGIONU

Nutnost vysokého školství v Západočeském regionu se objevuje již na začátku 20. století. Hlavním důvodem je potřeba lékařů, právníků, učitelů, ekonomů, chemiků, stavařů a dalších pracovníků. Po vzniku ČSR (1918) rapidně vzrostla poptávka průmyslových firem po vzdělaných pracovnících. Snaha o založení vysokých škol byla tématem jak v Plzni, tak v Karlových Varech. Představy, jak zřídit vysoké školy ale postrádaly ucelený charakter a vůbec této skutečnosti nepomohla hospodářská krize ve 30. letech. Dalším mezníkem, který znemožnil rozvoj vysokého školství, byli fašisté, kteří se snažili o vymýcení vzdělanosti českého národa.

3.2.2 OBDOBÍ OD KONCE 2. SVĚTOVÉ VÁLKY DO ROKU 1969

Rok 1945 je známý především tím, že skončila 2. světová válka. Je zde ale důležité zmínit, že v tomto roce, přesně 27. října 1945 podepsal prezident Dr. Edvard Beneš dekret o vzdělávání učitelstva. Je to významný mezník a krok k založení univerzit v ČSR. (Kepka, 2008)

Legislativně zřizování škol v tehdejší době zní, dle následujícího odstavce, takto: *„Dokument obsahuje přímo větu: „Učitelé všech stupňů a druhů nabývají vzdělávání na pedagogických a jiných fakultách (odděleních vysokých škol.“ Legislativní základ pro vysokoškolské vzdělávání učitelů byl položen zákonem č. 100 ze dne 9. dubna 1946, který umožnil, aby byly při univerzitách v Československé republice zřízeny pedagogické fakulty, a vládním nařízením č. 170 ze dne 27. srpna 1946, kterým byl určen jejich statut. Těmito historickými daty vyvrcholilo dlouholeté úsilí o univerzitní vzdělávání učitelů všech stupňů škol“.* (Kepka, 2008, s. 10)

Fakulta pedagogická vznikla na základě problematiky vzdělávání učitelských sil. V západních Čechách byl nedostatek možností studia učitelství pro ZŠ a MŠ. Řada okresů především Karlovarského kraje se potýká s nedostatkem učitelů dodnes. Hlavní problém je právě to, že nejbližší možné studium je právě až v Plzni na ZČU. *„V souladu s uvedeným zákonem byla Pedagogická fakulta v Plzni zřízena jako pobočka Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze vládním nařízením ze dne 14. září 1948. Potřeba plzeňské Pedagogické fakulty byla v „Pamětním spisu o vybudování vysokých škol v Plzni“ vysvětlována takto: „V západočeské oblasti bylo 12 učitelských ústavů s roční produkcí asi*

600 učitelů národních škol. Po jejich zrušení bude třeba krýt potřebu, která vznikne ročním pensionováním asi 200 – 250 učitelských sil a 80 – 100 učitelů mateřských škol. Celkový počet posluchačů lze odhadnout na 1000 – 1500...“(Kepka, 2008, str. 10)

Dne 14. 11. 1948 byla Pedagogická fakulta UK slavnostně otevřena. Výuka probíhala v budově na dnešní Americké třídě. Druhý školní rok již probíhal ve Veleslavínově ulici, kde sídlí část fakulty dodnes. (Lustig, 2007)

Slavnostní zahájení probíhalo ve velké dvoraně Slovanské besedy. Byla zde za přítomnosti ministra školství, zemské školní rady a veřejných úřadů zemských i místních vyzdvihnuta nutnost všech fakult, které v Plzni byli. Především se mluvilo o fakulty v souvislosti se zajištěním odborníků pro Škodovy závody. Slova ministra školství Zdeňka Nejedlého například takto: „Vysokoškolské vzdělání bylo starým snem učitelstva... Od zvěrolékařů, kteří se starají o dobytek, vysokoškolského vzdělání žádáme. Ale ten, komu dáváme na starost své děti, vysokoškolské vzdělání nemá...“. (Kepka, 2008)

V tento okamžik jistě stojí také za zmínku události našeho státu ČSR, předcházející slavnostnímu otevření Pedagogické fakulty. Dne 25. února 1948 pod obrovským nátlakem kapituluje prezident Edvard Beneš, který v září téhož roku umírá. V červnu 1948 se stává novým prezidentem Klement Gottwald. Události znamenaly nastolení totalitní moci. Proběhla po nich naprostá čistka ve státním aparátu hospodářství, společenských organizacích, vědě, kultuře i školství.

Se založením fakulty souvisí ustanovení akčního výboru, který měl také svého předsedu a členy. K řízení fakulty byl zvolen hned v listopadu 1948. Předsedou se stal JUDr. Jaroslav Krofta. Členové byli PhDr. Vladimír Štěpánek (za profesorský sbor), PaedDr. Václav Procházka (za lektory), Josef Diba (za zaměstnance) a Lumír Linhart (za posluchače). Tento orgán pověřil zastupováním fakulty profesora Lékařské fakulty v Plzni MUDr. Jaromíra Hrbka. Od začátku roku 1949 krátce tuto funkci vykonával ředitel Masaryková gymnázia v Plzni Karel Rachač a poté PhDr. Vladimír Štěpánek. Koncem dubna 1949 skončilo toto provizorium ve vedení fakulty. Zastupujícím děkanem byl ministrem školství jmenován státní profesor při obchodní akademii JUDr. Jaroslav Krofta. Tajemníkem se stal Václav Holub. (Kepka, 2008)

Období, po již zmiňovaném nástupu KSČ k moci, bylo plné různých reforem a nových zákonů. Tyto reformy a zákony se samozřejmě týkaly také školství.

Zákonem o vysokých školách schváleným Národním shromážděním v květnu 1950 získala vláda právo zřizovat, rušit, slučovat či dělit vysoké školy a jejich fakulty, určovat jejich sídla a názvy a navrhnout prezidentovi jmenování rektorů a profesorů. Dozor nad vysokými školami spadl na Ministerstvo školství a dle již výše uvedeného, vláda si se školami mohla téměř dělat, „co chtěla“ a mohla dosazovat pracovníky, které uznala za vhodné. Katedry na pedagogické fakultě v Plzni začaly činnost v roce 1951.

„V roce 1953 byla provedena školská reforma, podle níž došlo k přeměně pedagogické fakulty na dvouletou Vyšší pedagogickou školu. V roce 1959 na základě nové školské reformy bylo stanoveno, že učitelé základních devítiletých škol se budou připravovat na svou profesní roli na tzv. pedagogických institutech s charakterem vysokých škol a učitelé středních škol na univerzitách. Učitelství 1. stupně na pedagogických institutech bylo tříleté, studium učitelství 2. stupně čtyřleté.“ (Lustig, 2007, s. 95)

V roce 1953 tedy fakulta přestala jako vysokoškolská instituce existovat.

Ve vedení vzniklé Vyšší pedagogické školy v Plzni byli: děkan doc. dr. Jaroslav Krofta, proděkan pro vědecké a studijní věci doc. dr. Bohumil Kasl (později doc. dr. Václav Čepelák), proděkan pro mimořádné formy studia doc. dr. Bohumil Kasl (později doc. dr. Bohdan Bayer a doc. dr. Jaromír Spal). Tajemníkem byl zvolen již zmiňovaný doc. dr. Bohumil Kasl. (ZČU, 1998)

S postupem času, když se vše v ČSR začalo uklidňovat, jak po válce, tak po nástupu komunistů, začal samozřejmě stoupat také počet lidí, studentů, se zájmem o vysokoškolské studium.

Začátkem 50. let se pohyboval kolem 500 a postupně se stále více blížil k tisíci. Další dvě plzeňské vysoké školy na tom byly dost podobně. Nastával tedy problém s ubytovací kapacitou, prostory v Kollárově ulici, bývalém klášteře redemptoristů a františkánů a v budově průmyslové školy v tehdejší Engelsově ulici (nyní Majerova) nestačily již uspokojit všechny zájemce. Proto byl získán zámek v Malesicích a začala výstavba nových kolejí v Máchově ulici. (ZČU, 1998)

System školství, který byl zavedený, tak po nějaké době, konkrétně ve druhé polovině 50. let, přestával vyhovovat. Začalo se uvažovat o jeho úpravě.

Roku 1958 na poradě v Praze předložil za plzeňskou Vyšší pedagogickou školu doc. PhDr. Václav Čepelák návrh zřídit v Plzni Vysokou školu pedagogickou, která by zajišťovala, na fakultách společenských a přírodních věd, přípravu učitelů 6. – 9. ročníků národních škol a na fakultě pedagogické s pobočkou v Karlových Varech přípravu učitelů MŠ a 1. stupně národních škol. (Kepka, 2008)

Na základě informací získaných od PaedDr. Věry Zajícové roku 1959 vznikly tzv. pedagogické instituty. Byly určené pro vzdělávání učitelů 1. a 2. stupně základních škol. Studium pro 1. stupeň bylo tříleté a pro 2. stupeň čtyřleté.

V publikaci z roku 2008, se zmiňuje Kepka dále o vedení fakulty a změnách, které přišli roku 1960. V čele institutu nestál děkan a proděkan, ale ředitel a jeho zástupci. Organizace vědecké a pedagogické práce probíhala na jednotlivých katedrách. Když docházelo k tomu, že na jedné katedře bylo více aprobačních předmětů, tak docházelo k dělení kateder. Začátkem 60. let měl Pedagogický institut 61 učitelů. Mezi lety 1959 – 1965 byli učitelé vzděláváni v západních Čechách na dvou pracovištích. V Plzni a v Karlových Varech.

Pro upřesnění situace zde zmíním odstavec, který je v publikaci vydané ZČU z roku 1998 a velmi dobře situaci popisovaného období přibližuje. *„V polovině 60. let se již blížilo vyvrcholení vnitřních rozporů, které pronikaly z KSČ také do společnosti. Právě mezi vysokoškolským studentstvem byly tyto polarizující se konflikty urychlovány podněty zdánlivě nepatrnými (např. vypínání proudu). V Plzni začaly studentské nepokoje už v roce 1965. Došlo k nim na koleji v Baarově ulici, kde byla vyvolávána některá hesla hodnocená tehdy jako protistátní („Naše sympatie jsou se Západem“, „Přežili jsme středověk, přežijeme i dnešek“ apod.). K ještě výraznějším projevům došlo v rámci obnovené studentské slavnosti majáles. V majálesovém průvodu roku 1965 se objevovaly nápisy a akce zesměšňující tehdejší politiku a ideologii. Některé transparenty se staly výrazem studentské tvořivosti i smyslu pro recesi („Chceme hranice s lidovou Čínou“, „K 1. 5. 1965 v zemědělství vše kompletně zvoráno“ aj.). Ještě větší intenzitu mělo majálesové vystoupení v roce 1966. Šlo zejména o výhrady k hospodářské situaci, k principům spolupráce se Sovětským svazem a k významu ČSM. V tomto případě došlo na nátlak*

ministerstva školství a kultury, KV KSČ i orgánů bezpečnosti k následným represivním opatřením. Na plzeňských vysokých školách vznikly kárné komise, které prosadily potrestání některých studentů důtkou vyššího stupně nebo i vyloučením.“ (ZČU, 1998, s. 13)

V roce 1964 dochází k obnově pedagogických fakult. Budťo samostatných nebo vznikají v rámci univerzit. V Plzni vznikla samostatná Pedagogická fakulta, která v této podobě existovala až do roku 1990, kdy se stala součástí nově vytvořené Západočeské univerzity.

(<https://fpe.zcu.cz/about/history/>)

Počet studujících neustále narůstal, další vliv na nárůst počtu studentů na Pedagogické fakultě mělo splynutí studentů z Karlových Varů, kde v roce 1965 byl zrušen institut. Samozřejmě tím, že stoupal počet studentů, fakulta potřebovala další prostory pro výuku. K dispozici byly prostory na Třídě 1. máje (dnes Klatovská třída). Dále byla potřeba větší kapacity ubytovacích zařízení pro studenty vysokých škol. Byly budovány koleje v Heyrovského ulici, Máchově ulici a v Baarově ulici.

3.2.3 OBDOBÍ NORMALIZACE – PRAŽSKÉ JARO

Následující situaci v historii naší republiky se opět pokusím přiblížit krátkým popisem z historie. Jedná se o období po roce 1968. Doba, která značila obrat k lepšímu. Jde o období reform, které mělo urychlit demokratizaci země. Na základě akčního programu, vydaného KSČ, byla větší svoboda tisku a také se zakládaly nové politické kluby. Veřejnost tlačila na urychlení schválení reform a podobně. Samozřejmě skutečnost, že situace v ČSR, se začíná měnit, neunikla SSSR. Reakce na sebe nenechala dlouho čekat a do ČSR 21. srpna 1968, po neúspěšných jednáních se Sovětským svazem, vpadli vojska Varšavské smlouvy na území našeho státu a zahájili okupaci ČSR. Jejich úkolem bylo odstranit z vlády reformní komunisty. Období po vpádu Varšavských vojsk se nazývá obdobím normalizace. Jedná se o nastolení stejných ekonomických a politických hodnot jako v 50. letech.

Na Pedagogické fakultě toto období započalo velmi podobně, jako v celé ČSR. Probíhaly četné diskuze o základních otázkách společenského a politického života. Probíhalo přehodnocování vývoje školství a docházelo k zpřístupnění knižních a časopiseckých fondů. Reformní proces se musel nezbytně dotknout i vedoucí úlohy KSČ i na vysokých školách. Již na školení funkcionářů základních komunistických organizací z plzeňských vysokých škol začátkem roku 1967 v Žinkovech byla patrná silná názorová diferenciac

oproti dosavadním názorům. Politická situace se uvolňovala, důkazem je například to, že se na Pedagogické fakultě uskutečnily, v rámci KSČ i ve všech dalších masových organizacích, tajné volby s maximálně demokratickým volebním systémem. Stranické výbory spolupracovaly s nově vzniklými studentskými organizacemi a dokonce s nimi i po srpnu 1968 organizovali různé akce. Pronikání reforem mezi zaměstnance bylo popsáno a hodnoceno ve Zprávě o výsledcích pedagogické činnosti na PF v Plzni ze dne 28. listopadu 1968 například takto: „Celý pedagogický proces byl soustavně ovlivňován dalekosáhlými přeměnami společnosti. Výrazným znakem situace na škole byla zvýšená politická aktivita učitelů – komunistů, kteří zaujali jednoznačně kladné stanovisko k progresivnímu vývoji ve straně a společnosti. Někteří vyslovili kritické připomínky nejen na adresu stranických a státních orgánů, ale především ke své vlastní práci. Obrodný proces zaujal též i všechny další učitele a zaktivizoval naše studenty...“. K této situaci se vyjádřilo kriticky i vedení Pedagogické fakulty. Proděkan doc. V. Laštovka se uvedl následující: „Vysoké pedagogické školství dříve utrpělo neuváženými reorganizacemi, jež vyžadovaly podstatnou redukci učiva vzhledem ke zkrácení výuky. Protože tehdy byla značná potřeba učitelů, byli jsme nuceni provádět na školu nábor místo výběru. Po opětovném přechodu na čtyřleté studium učitelství jsme překročili k postupnému zvyšování náročnosti na studium ve všech oborech.“ (ZČU, 1998)

Dále se zmíním o průběhu Pražského jara na Pedagogické fakultě, o němž sama fakulta referuje na svých internetových stránkách takto. *„Pražské jaro 1968 bylo stejně jako v celém státě i na Pedagogické fakultě v Plzni dobou naděje a očekávání. Začalo se uvažovat o spojení Pedagogické fakulty a Vysoké školy strojní a elektrotechnické a znovu o založení univerzity v Plzni. Proces byl však přerušen následujícími politickými událostmi. Na vysokých školách proběhla ve druhé polovině roku 1970 pracovní politická hodnocení prováděná tzv. pohovorovými komisemi. Na ně pak v roce 1972 navazovala ještě tzv. komplexní hodnocení. Na základě uvedených opatření muselo z Pedagogické fakulty v Plzni odejít 35 učitelů.“* (<https://70.fpe.zcu.cz/historie.php>)

Pokrokové síly na Pedagogické fakultě nepřestaly aktivně působit ani po intervenci zemí Varšavské smlouvy. Fakulta se připojila ke spontánnímu odporu proti okupačnímu zásahu. Na plzeňských VŠ došlo ke studentské stávce v listopadu 1968. Proběhla především jako protest proti vměšování sovětského vedení do našich záležitostí. Vystoupení našlo

pochopení i u vedení škol. Jedno centrum stávkový tvořila Pedagogická fakulta a druhé Vysoká škola strojná a elektrotechnická. Kdyby v té době vyšli studenti do ulic, došlo by pravděpodobně k velmi ostrým a tvrdým opatřením ze strany Státní bezpečnosti. Po sebevraždě Jana Palacha se západočeské vysoké školy připojily vydáním rezoluce k pražským vysokým školám.

PF zaslala ministru školství V. Bezdíčkovi telegram, ve kterém stálo: „*Žádáme Vás, abyste na příslušných vrcholných orgánech působil tak, aby byly urychleně odstraněny nedostatky našeho politického života, které by mohly být příčinou tak tragických politických protestů.*“ (ŽČU, 1998)

3.2.4 OBDOBÍ OD ROKU 1969 DO ROKU 1989

Po potlačení reformního procesu byly vysoké školy nuceny ministerstvem školství a KV KSČ k normalizačním opatřením. K posílení vedoucí role strany napomohla zejména novela zákona. Dalším dokumentem v tomto směru se stalo usnesení ÚV KSČ z července 1973, kde byl kladen důraz na „komplex komunistické výchovy a na vymezení profilu absolventa VŠ“. Dále museli děkani, na základě stranickopolitické analýzy vývoje, vypracovat plán rozvoje fakulty, který byl posléze projednáván výbory KSČ. Následuje období čistek, které prováděli komunistické orgány. Roku 1970 probíhala na fakultě pracovní politická hodnocení prováděná pohovorovými komisemi. Roku 1972 navazuje z příkazu Ministerstva školství období komplexního hodnocení, na základě kterého se měla lépe poznat „politická a pracovní způsobilost zaměstnanců“. Proces vygradoval ke vzniku útvaru kádrové a personální práce. Tento „kádrovák“ měl za cíl uplatňovat normalizaci na škole. Z pedagogické fakulty muselo v tomto období odejít 35 pracovníků. Učitelé byli na fakultě dále ovlivňováni politikou. Byli nuceni zapracovávat do výuky dokumenty sjezdů a plán ÚV KSČ, jejichž závěry většinou odporovali realitě. V kádrové práci bylo stavěno do popředí hledisko politické angažovanosti. Učitelé se tedy museli účastnit řady akcí. Každoročně byli dle účasti na akcích hodnoceni, avšak toto je velmi časově limitovalo a ztráceli čas pro přípravu výuky budoucích učitelů. Velkým problémem bylo znemožňování nebo oddalování, řadě pracovníků, získání docentského titulu. Zvýšil se také důraz na shromažďování informací o studentech, přičemž velkou roli hráli „kádrové předpoklady a politická činnost“. I přesto se v těchto náročných podmínkách vysoké školy snažily o plnění svého poslání, kterým byla příprava odborníků do praxe. (ZČU, 1998)

Jak je již patrné z předcházejícího odstavce, jedná se o období, ve kterém byl kladen důraz především na urovnání politických záležitostí. KSČ cítila strach mezi lidmi a také ho samozřejmě podporovala. Nejjednodušší varianta byla spolupracovat se stranou, vstoupit do strany - angažovat se. Lidé, kteří tento fakt odmítali, měli velké problémy, byli propouštěni z práce pro nadbytečnost a byli nuceni k děláni, k jejich dosaženému vzdělání, neadekvátní a nepopulární práce. V nejhorším případě byli zavřeni do vězení.

Profil fakulty se výrazně změnil od roku 1976. V souladu s programem Ministerstva školství a kultury, zaměřeným na obsahovou přestavbu vysokých škol, byla i na pedagogických fakultách zavedena příprava učitelů pro střední školy. Učitelé byli připravováni komplexně pro výuku studentů 5. – 12. ročníků škol, tzn., že učitel vystudoval zároveň učitelství pro druhý stupeň ZŠ a pro SŠ. V polovině sedmdesátých let studovalo na Pedagogické fakultě kolem 1400 posluchačů. V roce 1983 získala fakulta nové prostory pro kanceláře vedení fakulty a studijního oddělení, a to v nedaleké budově na rohu ulic Veleslavínovy a Sedláčkovy, jež pak užívala jako děkanát až do roku 2015. (<https://70.fpe.zcu.cz/historie.php>)

„I přes omezení dána politickými faktory, bylo v sedmdesátých a osmdesátých letech na fakultě patrné úsilí o zvýšení úrovně vědecké a výzkumné práce i o růst publikační činnosti učitelů. Například v letech 1977, 1980, 1984 a 1988 se zde konaly unikátní konference o slangu a argotu, kterých se účastnili i evropští odborníci. Organizátorem byl přední jazykovědec, odborník, prof. dr. Lumír Klimeš, CSc. Velká pozornost byla věnována zřizování odborných učeben a laboratoří, jejich vybavení moderními zařízeními, modernizaci výuky a didaktické přípravě učitelů.“ (ZČU, 1998, s. 16)

Hlavní rozdíly mezi obdobími kolem roku 1971 a 1989 jsou takové, že se řada lidí přestávala bát projevit svůj názor na danou problematiku. Vše o tom vypovídá odstavec popisující obě období z knihy vydané ZČU. *„V 70. letech se v řadách studentů neobjevovaly otevřenější projevy nesouhlasu s normalizační politikou. Jen v roce 1971 po vyhraném hokejovém utkání se Sovětským svazem došlo na koleji v Máchově ulici ke spontánnímu vystoupení, kde nepřímě odezněly i protesty proti hegemonistickému postupu SSSR vůči Československu. Při hodnocení názorové hladiny studentů vedením školy se většinou objevovala konstatování obdobná těmto: „Názorová hladina studentů je průměrná a neprojevují se negativní tendence. U většiny byl dosažen souhlas se společenským děním.*

U řady studentů se projevuje názor, že stačí plnit jen školní povinnosti. V diskuzích k politickým problémům se projevuje malá otevřenost.“ Z těchto závěrů vyplývá, že výchovné působení éry normalizace od počátku nepřinášelo výrazné výsledky. Je jisté, že většina studentů se za tehdejších podmínek neodvažovala více projevit. Ale část z nich vyjadřovala své nesouhlasné postoje zřejmě právě pasivitou. S dalšími léty měly na postoje studentů i řady zaměstnanců stále větší vliv události v ostatních státech tehdejšího východního bloku. V 80. letech lze hovořit již o výrazné nejasnosti v oblasti otázek hospodářské a mezinárodní politiky i o nesouhlasu s nedemokratickými opatřeními. Výhrady byly k nucenému členství v SSM, k nucené společenské angažovanosti i k prakticky povinné účasti na oslavách. V hodnocení názorové hladiny se tehdy uvádělo, že „praktický dopad marxismu-leninismu není velký“ a že „studenti nejsou schopni chápat toto učení jako normu pro vystupování a aplikovat jeho poučky“. Za příčiny tohoto stavu byly považovány „nedostatečně propracované metody a formy účinnosti dopadu marxisticko-leninské ideologie“. Ve skutečnosti se zde však spíše projevovala neopodstatněnost toho, co tato ideologie hlásala a její rozpor s praxí.“ (ZČU, 1998, s. 17)

3.2.5 OBDOBÍ OD SAMETOVÉ REVOLUCE DO SOUČASNOSTI

Zde se dostáváme k nejdůležitější fázi změn v celé Československé republice, tedy i změn týkající se Pedagogické fakulty v Plzni. Jedná se o období, kdy došlo k „převratu“. Úřadující KSČ odstupuje a v ČSR vzniká nová forma státního demokratického zřízení. Události vyvrcholí 17. listopadu v Praze. Tento den je v ČR státním svátkem – den boje za svobodu a demokracii.

V listopadu vyvrcholily dlouholeté problémy. Zásah proti studentskému shromáždění vyvolal mohutné projevy odporu. Do stávk, která následovala, vstoupili herci pražských divadel a studenti vysokých škol. Vyvolala protesty proti vládnoucímu systému. V okolních městech vše mělo pomalejší spád, vysokoškolští studenti se začali scházet 19. listopadu, podpořili stávku dne 21. listopadu. Jednalo se o studenty Lékařské fakulty UK, Pedagogické fakulty i Vysoké školy strojní a elektrotechnické. Z řad zaměstnanců vznikala Občanská fóra. Před budovou LF se sešla drtivá většina z 6000 studentů i za účasti herce Oldřicha Kaisera, podpořili stávku a ihned chtěli projednat řadu bodů. Jednalo se například o ustanovení vyšetřovací komise ohledně 17. 11., chtěli slyšet pravdu. Stávka trvala až do zvolení nového prezidenta Československé republiky. Tedy do 29. listopadu,

kdy se prezidentem stal Václav Havel. Výstižné ukončení stávky bylo vydáno v časopise „Plzeňský student“, který byl vydávaný od konce listopadu Koordinačním výborem VŠ v Plzni. V časopise stálo: „Volba pana Václava Havla prezidentem skýtá dostatečné záruky dalšího vývoje spějícího ke svobodným demokratickým volbám. Jednohlasné zvolení Alexandra Dubčeka předsedou FS a Václava Havla prezidentem bylo vyvrcholením obrodného procesu, který po listopadových událostech zahájili studenti a umělecká fronta. Vysokoškoláci přicházejí na stávkovou pohotovost a doufají, že již nikdy nebudou nuceni místo studia stávkovat.“ (ZČU, 1998)

Celé období od roku 1946 až do roku 1989 odráží složitost situace v naší republice. Všichni pracovníci si zaslouží obdiv a uznání za odváděnou práci, hlavně vzhledem k tomu, jaké těžkosti jim doba způsobovala. Fakultu opouštěly stovky výborně připravených absolventů k výkonu profese. (Kepka, 2008)

Zcela zásadní zvrát přichází tedy ve studijním roce 1989/1990. Po celostátně vyhlášené stávce studentů se i na půdě fakulty konala shromáždění a četné diskuze. Byly zde zmíněny požadavky na změnu společnosti, ale i změny týkající se přípravy učitelů. Důležitým bodem shromáždění bylo také vznik akademického fóra, jehož hlavním úkolem bylo mimo jiné zajištění voleb nového děkana Pedagogické fakulty. (<https://70.fpe.zcu.cz/historie.php>)

V květnu 1990 byl chválen zákon 172/1990 o vysokých školách, který legislativně zakotvil demokratické změny ve vysokém školství. V souladu s tímto zákonem se stal nejvyšším orgánem školy akademický senát, který v roce 1991 zvolil nového děkana. Řada kateder se změnila, některé se rozdělily. Například katedra filologie byla rozdělena na katedru českého jazyka a katedru cizích jazyků. (Kepka, 2008)

Poté následuje událost, která byla zmiňována již v minulosti, především v období před pražským jarem.

Dne 28. 9. 1991 se Pedagogická fakulta v Plzni stala součástí nově vytvořené Západočeské univerzity v Plzni. Vznikla spojením Vysoké školy strojní a elektrotechnické a samostatné Pedagogické fakulty. Pedagogická fakulta si nadále zanechala právní subjektivitu, začleněním do ZČU zaniklo pouze její postavení jako samostatné vysoké školy. Plně integrována do ZČU byla až 1. 1. 1999. Skončilo období ministerstvem řízených a

schvalovaných studijních plánů, fakulty měla volnou ruku při tvoření jednotlivých studijních plánů. Studijní plány byly od akademického roku 1991/1992 postupně měněny. Katedry se souběžně s tvorbou studijních plánů podílely na zavedení kreditního systému, který se používá dodnes. Začátkem devadesátých let existovalo na katedře 19 pracovišť. Jednalo se o katedry pedagogiky, psychologie, středisko profesní praxe, anglického jazyka, ruského a francouzského jazyka, německého jazyka, českého jazyka a literatury, hudební kultury, historie, matematiky, obecné fyziky, chemie, biologie, geografie, technické výchovy, výtvarné výchovy, výpočetní a didaktické techniky, společenských věd a občanské nauky, tělesné a sportovní výchovy. Již od počátku zavedení ZČU téměř dvojnásobně vzrostl zájem o studium na Fakultě pedagogické, ke studiu se hlásí každoročně kolem 3000 uchazečů. Bylo zapotřebí obstarat nové prostory pro výuku, takže novými prostory se stala budova na Chodském náměstí a dočasně budova v Jungmannově ulici. Roku 2001 začal složitý proces přestavby celé fakulty. Důvodem bylo zavedení strukturovaného, 3 - letého bakalářského studia z čtyřletého nebo pětiletého. Na bakalářské studium navazuje 2 – leté navazující magisterské studium. Tento model přebírá většina dalších fakult v ČR. (<https://70.fpe.zcu.cz/historie.php>)

Nesmím zapomenout zmínit zásadní datum 1. 1. 1993, kdy se Československá republika rozděluje. Bylo tak učiněno především kvůli autonomii obou států, která začínala například vzniknutím samostatných institucí. Jedná se například o Slovenskou televizi, tendence ke vzniku slovenské policie a armády. Rozdělení je spojováno především s předsedou české vlády Václavem Klausem a předsedou slovenské vlády Vladimírem Mečiarom.

Strukturování učiva a akreditace nových oborů přináší navýšení zájemců o studium. Roku 2007 se hlásilo více než 5000 zájemců o studium na Pedagogické fakultě. Téhož roku fakulta zaznamenala obrovský úspěch. Tímto úspěchem je považován zisk akreditace doktorského studia pro studijní obory Teorie vzdělávání ve fyzice, Teorie vzdělávání v bohemistice a Informační a komunikační technologie ve vzdělávání. Udělovat titul PhDr. a tedy konat státní rigorózní zkoušku bylo Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy udělenou FPE ZČU pro studijní programy Učitelství pro ZŠ, Učitelství pro SŠ a to v oborech Učitelství českého jazyka, fyziky a informatiky. Roku 2007 se zvolil také nový děkan respektive děkanka Doc. PaedDr. Jana Coufalová, CSc. Jednou z priorit fakulty se stala

spolupráce fakulty s institucemi a organizacemi, především v Plzeňském a Karlovarském kraji. Dále je zde patrná snaha o spolupráci se školami, se školskou inspekcí a s orgány státní správy. Cílem je jednoznačně propagace a zlepšování podmínek studia. (Kepka, 2008)

Každá fakulta a celkově univerzita má určité poslání. Strojní fakulty se snaží o co nejlepší připravenost inženýrů pro firmy na strojírenském trhu, stejně tak je tomu u elektrotechnických fakult. Lékařská fakulta se snaží o vytvoření, co nejlepších podmínek pro budoucí doktory, záchranáře a podobně. I PF má určité vize a cíle, jak připravit ty nejlepší učitele do praxe.

Hlavním posláním Pedagogické fakulty je připravit kvalifikované učitele pro 1. a 2. stupeň ZŠ a pro střední školy. Absolventi by měli být odborníky ve svém oboru a měli by být vybaveni vědomostmi a dovednostmi v oblasti pedagogiky, psychologie a speciálních didaktik. Konkrétně to znamená, že budou schopni vnímat své žáky individuálně, jako jedinečné bytosti. Budou se snažit rozvíjet kreativní myšlení a především zájem o učení a absolventy vyučovaný předmět. K roku 2007 měla fakulta pedagogická 17 kateder, přibližně 3000 studentů a 500 akademických pracovníků. S pokračující strukturací učiva dojde ke změně vnitřní struktury studentů. Vzhledem k charakteru fakulty a skutečnosti, že prioritní úkol je připravit budoucí magistry. Předpokládá se, že 1/3 absolventů bakalářského studijního programu tento obor nebude studovat dál, takže bude docházet ke ztrátám studentů navazujícího studia oproti bakalářskému. (Lustig, 2007)

Důležitým mezníkem se stal také rok 2013, kdy došlo ke změně financování fakult. Nový způsob financoval fakulty na základě vědecko-výzkumné činnosti. Fakulta na tento přechod nebyla připravena. Fakulta doposud zápasí se svou emancipací v rámci univerzity. Musí neustále obhajovat své specifické postavení vůči jiným fakultám, např. technického zaměření. Řada studijních oborů musela být „obětována“. Jedná se např. o francouzský jazyk, občanskou výchovu či základy společenských věd. V roce 2018 se fakulta musela zapojit do náročného procesu celostátních změn v procesu akreditací studijních programů. Fakulta je v tomto období nucena vyvinout maximální úsilí, aby udržela své studijní programy a dostála všem požadavkům. Po zvažování se rozhodla usilovat i o tzv. institucionální akreditaci.

Přehled všech děkanů Pedagogické fakulty:

Doc. JUDr. Jaroslav Krofta	1948 až 1959
Prof. PhDr. Jindřich Vacek	1964 až 1972
Prof. PhDr. Vladimír Brichta, CSc.	1972 až 1989
Doc. Ing Jiří Pyšek, CSc.	1989 až 1991
Doc. RNDr. Jaroslav Drábek, CSc.	1991 až 1995
Doc. PaedDr. Václav Havel, CSc.	1995 až 2001
Doc. PhDr. Jana Miňhová, CSc.	2001 až 2007
Doc. PaedDr. Jana Coufalová, CSc.	2007 až 2015
RNDr. Miroslav Randa, Ph.D.	2015 až 2019
doc. RNDr. Pavel Mentlík, Ph.D.	2019 až dosud

K akademickému školnímu roku 2019/2020 studuje na Pedagogické fakultě celkem 1556 studentů. Z počtu všech studentů 195 studuje bakalářský nebo magisterský obor na KTV. Data jsou vystavena k 31. 10. 2019.

4 HISTORIE KATEDRY TĚLESNÉ VÝCHOVY

4.1 POČÁTKY PŘÍPRAVY UČITELŮ TV V ČESKÝCH ZEMÍCH

Tělesná výchova jako předmět je zaváděna až od 19. století. Prošla si řadou změn, především se jednalo o změny pohledu na pohyb jako takový. V minulosti, zejména v období 16. a 17. století byl pohyb vnímán jako „zbytečný“ předmět. Postupem času se však pohled na pohybovou aktivitu měnil. Skutečnost, jak probíhalo zařazení tělesné výchovy do škol, popsala řada autorů.

Snahy poskytnout mládeži možnost k tělesným cvičením se objevují již v 17. století. Hlavním propagátorem byl Jan Amos Komenský, se vznikem všestranné výchovy. K převedení do praxe však dochází až ve století 18. za dob reformy Marie Terezie. (Niederle, 2010)

V souvislosti s těmito reformami se usilovalo o zařazení tělesné výchovy do učebního procesu, ovšem nový školský zákon přijatý v roce 1805 tělocvik opět negoval. Přesto se zájem o něj, hlavně díky aktivním učitelům, na školách zvyšoval. I řada osobností tehdejší doby bojovala za zavedení tělesné výchovy, jedná se především o J. E. Purkyněho nebo B. Bolzana. (Nováček, 2001)

Počátky problematiky vzdělávání učitelů tělesné výchovy v českých zemích spadají až do přelomu 60. a 70. let 19. století. Tělesná výchova se stává součástí povinné školní výuky. Nejprve se jednalo jen o učitele základních škol, až posléze přibýlo vzdělávání učitelů středoškolských. Postupem času, kdy učitelé základních škol byli stále vzdělávání jen středoškolským způsobem na ústavech, tak vzdělávání středoškolských profesorů se roku 1871 dostává na univerzitní úroveň. (Štumbauer, 2017)

V 19. století bylo vzdělávání učitelů ovlivňováno velkou měrou vývojem v evropských zemích. Především severský tělocvik (Lingův) a německý tělocvik (Eiselenův). Ve 20. století dochází k ovlivňování začátkem OH. Dále se na ovlivnění TV, ve školách, zapříčinila doba válečná a meziválečná. (Niederle, 2010)

Obsah školní tělesné výchovy u nás tvořila především cvičení prostná, pořadová, s náčiním a cvičení na náradí. Jednalo se tedy o velmi omezený obsah, který byl rozšířen až roku 1890 o nepovinné hry. V roce 1890 byl také vydán ministerský výnos týkající se tělesné výchovy žáku na středních školách. V praxi to vypadalo bohužel jinak a tělesná výchova

byla ve skutečnosti zavedena až po roce 1900. Jako povinná pro všechny byla tělesná výchova přijata až v roce 1909, dle úpravy výuky. Velkým problémem se tedy jevil fakt, že tělesnou výchovu učí buďto stávající učitelé ve školách, kteří neprošli žádným odbornějším tělovýchovným vzděláním nebo výuku zajišťovali cvičitelé dobrovolných tělovýchovných organizací (Sokol v českých školách a Turnverein v německých). Tento stav se bohužel nedařilo změnit, probíhaly nanejvýš krátkodobé kurzy a byly sepsány metodické příručky. Na učitelských ústavech se sice stala výuka tělesné výchovy součástí vzdělávání budoucích učitelů, ale co do rozsahu se jednalo o velmi nízkou odbornost. Bylo tomu tak, jak u vzdělávání učitelů pro základní školy, tak pro střední, avšak postupem času se vzdělávání tělesné výchovy na středních školách dostalo na velmi slušnou vysokoškolskou úroveň. Až do roku 1914 bylo vzdělávání v oblasti tělesné výchovy zajišťováno pomocí dvouletých kurzů, které spadaly pod LF UK (v té době Karlo-Ferdinandovo univerzitu). Kurzy byly často kritizovány ato především tělovýchovnými funkcionáři Sokola. (Štumbauer, 2017)

V období po vzniku ČSR bylo vzdělávání v oblasti tělovýchovy stále nejvíce ovlivněno Sokolem. Základem tělovýchovy byla gymnastika, atletika, hry a sezónní aktivity, jako plavání a lyžování. (Vilímová, 2009)

Celý zbytek meziválečné doby byl především neustále zužován nedostatkem materiálního zajištění pro výuku tělesné výchovy. Tělocvičnu mělo pouze 11% škol a hřiště ani ne polovina ze všech škol. Následuje období okupace, kdy byla školní tělesná výchova, jako všechno ostatní přizpůsobena nacistické ideologii. V době války vzniká Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, v jehož čele stál Emanuel Moravec. Kuratorium mělo zajistit tělesnou výchovu pro děti, avšak často bylo cvičiteli sabotováno. (Kössl, 2004)

4.2 HISTORIE VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ TĚLESNÉ VÝCHOVY V PLZNI

4.2.1 OBDOBÍ OD VZNIKU KTV AŽ DO ROKU 1969

Historie Katedry tělesné výchovy v Plzni (dnes Centrum tělesné výchovy a sportu), se píše od 14. 11. 1948. Tohoto dne byla zřízena pobočka Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a toto datum je dále považováno za vznik Pedagogické fakulty v Plzni. (Kepka, 2008)

Zásadní zvrát nastává v roce 1953. Tohoto roku vzniká samostatná Vyšší pedagogická škola v Plzni. Na vyšší pedagogické škole byla výuka TV zajišťována učiteli z kateder TV Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Plzni a Vysoké školy strojní a elektrotechnické. (Bělohlávek, 2008)

Za zmínku jistě stojí také vznik Pedagogických institutů, které vznikly v každém krajském městě. Toto období přibližuje, poměrně přesně, PaedDr. Věra Zajícová. Instituty vznikly ve školním roce 1959 – 1960. Byly určeny pro vzdělávání učitelů 1. a 2. stupně základních škol. Studium pro 1. stupeň bylo tříleté a pro 2. stupeň bylo čtyřleté. První dva roky studenti absolvovali společný základ. Na KTV až do června 1961 vyučovali dva učitelé, doc. PhDr. Josef Vojík, CSc. a doc. PhDr. Václav Mencl, CSc. Ve třetím ročníku dochází k rozdělení výuky na 1. stupeň a 2. stupeň. V Západočeském kraji bylo možné studovat tělesnou výchovu spolu s ruským jazykem v Plzni nebo spolu s biologií v Karlových Varech. Z tohoto důvodu řada studentů po absolvování 2 společných let přechází mezi Plzní a Karlovými Vary. Katedra tělesné výchovy se musela dočkat pochopitelného posílení, takže po roce 1960 nastupují další vyučující. Byli to doc. PhDr. Danuše Brklová, CSc., Mgr. Vlasta Osvaldová, PaedDr. Josef Tolar, Jan Beneš a Jaroslav Lacina. Gymnastické obory vyučovali Václav Mencl a Vlasta Osvaldová, lehkou atletiku Josef Tolar, hry Josef Vojík, Danuše Brklová a Jan Beneš. Plavání a lyžařské kurzy vedl Jaroslav Lacina. Medicínské obory garantovali lékaři z LF UK MUDr. Jaroslav Novák a MUDr. Milan Přibil. Teoretické předměty přednášel převážně pan doc. PhDr. Josef Vojík, CSc..

O další části historie, především o Pedagogických institutech, o jejich zrušení a o spojení Karlových Varů a Plzně ve společnou Pedagogickou fakultu v Plzni se zmiňuje PhDr. Jaromír Mecner. Jaromír Mecner je jedním z pracovníků, který působil v Karlových Varech na Pedagogickém institutu. Roku 1959, když se instituty zakládaly, byl jediným učitelem v Karlových Varech. Roku 1960 přibyli tři 3 pracovníci a roku 1961 další dva. Během pěti

let, kdy institut fungoval, tak v něm působil 11 odborných asistentů. Roku 1961/62 dochází v Karlových Varech k budování VŠ, jedinečnou zásluhu na tom měl ředitel institutu pan Zeman. V Karlových Varech tedy vznikla nová budova, která byla naprosto jedinečná a měla nejlepší podmínky pro výuku budoucích učitelů tělesné výchovy. Na stavbě komplexu dvou tělocvičen se podíleli i samotní odborní asistenti, takže haly byly kompatibilní, byla zde možnost běhu na 100 metrů. V Plzni v té době byly daleko horší podmínky pro studium a i přesto bylo rozhodnuto po zániku pedagogických institutů spojit Plzeň s Karlovými Vary. Pedagogické instituty byly zrušeny v roce 1964. Z nově vzniklé budovy v Karlových Varech se stala pedagogická škola, na které zůstali působit čtyři pracovníci z institutu. Dva odešli učit na jinou střední školu, tři pracovníci přešli do Plzně, konkrétně PhDr. Jaromír Mecner, Rudolf Šimek a PhDr. Vojtěch Procházka. Jeden pracovník přešel na Pedagogickou fakultu do Českých Budějovic. Jaromír Mecner učil jeden rok po zrušení institutů souběžně v Plzni a Karlových Varech, důvodem bylo, aby mohli dokončit studium studenti dálkového studia.

Je zřejmé, že začátky nebyly jednoduché, neboť až do roku 1959 neexistovalo na Vyšší pedagogické škole oddělení či katedra tělesné výchovy a výuka TV byla zajišťována učiteli z kateder TV LF UK v Plzni a VŠSE. V Plzni byla samostatná katedra tělesné výchovy zřízena až se založením Pedagogických institutů. V letech 1964-1965, po spojení Pedagogických fakult v Plzni a v Karlových Varech, měla katedra 10 členů a jejich počet postupně stoupl na 16. V letech 1960 – 1971 z pozice vedoucího formoval katedru doc. PhDr. Josef Vojík, CSc., mezinárodně uznávaný volejbalový expert. Od roku 1971 do roku 1974 katedru vedl Vladimír Bukovský. Dále v období 1974 – 1987 vedl katedru doc. PhDr. Václav Mencl, CSc., který byl zároveň vedoucím Střediska vrcholového sportu v plavání a podílel se na výchově plaveckých reprezentantů. (Bulletin KTV, 2008, s. 4)

Zpět do poloviny šedesátých let 20. století. Po spojení fakult, s nárůstem počtu studentů, začali přibývat další akademičtí pracovníci. Marie Terčová, Mgr. Petra Brejchová, Mgr. Marie Lukavská, CSc., Jan Líbenek st. a Jan Hroza. V sedmdesátých letech vystřídal ve vedení pana Vojíka již zmíněný Vladimír Bukovský. Nastal nástup mladší generace: P. Červenka, M. Vernerová, M. Bursová, D. Klímová, A. Salcmanová, J. Líbenek ml., K. Rubáš, J. Votík, J. Vaculík, S. Hercig, později ještě E. Skalická, V. Zajícová, T. Klobouk, V. Zwiefelhofer, J. Olšiak, E. Tremlová, M. Slouka, P. Havel, L. Koželuh, J. Vaňourek.

Sedmdesátá léta nejen na veřejnosti, ale i na fakultě byla léty tvrdé normalizace. Pod tlakem ideových norem museli katedru někteří pedagogičtí pracovníci opustit. (ZČU, 1998)

4.2.2 OBDOBÍ OD ROKU 1969 DO ROKU 1989

O období normalizace poskytl Jaromír Mecner řadu informací o událostech, které se v tu dobu v Plzni na KTV udály. V akademickém školním roce 1970/71, když došlo k potlačení všech protestů proti režimu, následovalo poměrně složitější, politicky drsnější, období. Na fakultě vzniklo Kádrové osobní oddělení, které vedl stranou KSČ určený „kádrovák“. Roku 1971 byl z politických důvodů vyhozen Vojtěch Procházka, který nemohl ani dále vykonávat pedagogickou činnost a musel vykonávat úplně jiné zaměstnání. Pan Jaromír Mecner byl také „politicky nepřijatelný“, důvodem byl například i zisk krajské důtky KSČ při nesouhlasu se zrušením Pedagogické fakulty v Karlových Varech. Na plzeňské fakultě zůstal do roku 1976, když nastoupil nový kádrovák, který uznal za vhodné pana Mecnera propustit. Oproti Vojtěchovi Procházkovi mohl pan Mecner dále pokračovat v pedagogické činnosti, a tak začal učit na „elektroprůmyslovce“ v Plzni. Pro něj z nepochopitelných důvodů mohl učit i brannou výchovu, která byla velmi politicky důležitý předmět. Dle Jaromíra Mecnera se po období normalizace řada z učitelů rozhodla odejít z funkce sama, jedná se například o Jana Líbeneka st., Rudolfa Šimka a Jana Hrozu.

Obrázek 1 Přespolní běh v Borském parku – rok 1974

Na obrázku stojí Mecner zády s megafonem, čelem stojí Lacina, Tolar a Vojík.

O době mezi lety 1970 až 1989 moc zmínek v žádné publikaci nenajdeme. Z rozhovoru s bývalým absolventem a následně akademickým pracovníkem KTV Mgr. Vlastimilem Zwiefelhoferem jsem pár dobových informací zjistil. Na školu pan Zwiefelhofer nastoupil jako učitel roku 1982. Působil zde 5 let a na škole končí z osobních důvodů. Jedním z dobových příběhů, který reflektuje tehdejší společnost, je anonym, který na p. Zwiefelhofera přišel a dle kterého musel objasňovat řadu věcí tehdejšímu „kádrovákovi“. Musel odpovídat písemně na otázky typu: „Jste církevně registrován? Angažujete se nábožensky?“, „Jaké máte styky s představiteli církve?“ či „Spolupracoval jste jakýmkoliv způsobem s panem Ferdou ze Sušice?“

4

Nejsem církevně registrován, nábožensky se neangažuji.

Návštěvuji občas kostely. Mám rád a obdivuji architekturu, hudbu varhan, díla starých mistrů, práci restaurátorů a klid. Zúčastňuji se i tiskových akcí.

Styky s představiteli církve nemám.

Ze doby mého působení na PF jsem se zúčastnil opravy střechy raděné barokní památky na klátorském náměstí, která trvala tři lety.

Se sušickým d.p. Fr. Fardou jsem více spolupracoval na doporučení pracovníků ČSTV odpovídajících za OH přípravu a organizaci výkonů ve vrcholovém sportu. Moje návštěvy byly výhradně mediálního charakteru.

20. 12. 85

M. Zwiefelhofer

Obrázek 2 Odpovědi p. Zwiefelhofera na zmíněné otázky v předcházejícím textu.

4.2.3 OBDOBÍ OD ROKU 1989 AŽ DO SOUČASNOSTI

V letech 1987 až 1990 se vedoucím katedry stává PaedDr. Karel Rubáš, CSc., který byl orientovaný převážně na didaktiku atletiky. Roku 1989 nastává výrazná změna. Sametová revoluce zapříčinila i změnu ve vedení fakulty a s poměrně složitým obdobím přechodu na nové systémy školství si musela poradit doc. PhDr. Danuše Brklová, CSc.. V tomto období dochází k řadě změn z hlediska financování školství, zavádí se také kreditní systém povinných a povinně volitelných předmětů. (Kepka, 2008)

Roku 1991 vzniká Západočeská univerzita, jejíž součástí se stává Pedagogická fakulta a tedy i katedra tělesné výchovy.

Obrázek 3 Výjezdní zasedání katedry – Babylon 1991 (srubový tábor Jiskry Domažlice)

Popis obrázku:

stojící zleva – Zwiefelhofer, Brejchová, Lukavská, Mecner, Rubáš, za ním stojící Vaňourek, Vaculík, za ním stojící Klobouk, Kostadinovová, za ní Čepička, Votík, Mecner

sedící zleva – Hrbková, Bursová, Zajícová, Skalická, Harvánek, Červenka, Hercig

na zemi sedící – Zeman

V letech 1994 a 1995 krátce na pozici vedoucího katedry působil doc. PhDr. Zdeněk Havel, CSc.. Roku 1995 nastupuje na pozici vedoucího katedry doc. PaedDr. Jaromír Votík, CSc., který se ve výuce sportovních her věnuje především fotbalu a didaktice sportovního tréninku. Dále vykonává činnost pro fotbalový svaz, kde školí trenéry. (Bělohávek, 2010)

Obrázek 4 Oslava 80. narozenin Jaroslava Laciny (rok 1994)

Popis obrázku:

zleva – Zajícová (zády), Osvaldová, Skalická, Mecner, Lacina a Cvalínová

„V akademickém roce 2006/2007 byl na katedře tělesné a sportovní výchovy dokončen proces restrukturalizace studia. Katedra připravuje budoucí učitele TV v rozsahu bakalářského a magisterského studia. Odbornost členů katedry se promítá ve spolupráci se sportovními svazy na úrovni regionální i republikové, což se pozitivně odráží v práci katedry při udělování cvičitelských a trenérských licenci studentů absolvujících výběrové programy v rámci studia. Na základě oficiálně uzavřených dohod o mezinárodní spolupráci KTV udržuje kontakty s vysokoškolskými pracovišti ve Velké Británii, Dánsku, Turecku, Polsku a na Slovensku. Vědeckovýzkumná činnost na KTV je převážně realizována v Centru sportovní diagnostiky a katedra v této oblasti úzce spolupracuje s Nadací sportující mládeže v Plzni. Od roku 1991 dosud pořádá katedra pravidelně Mezinárodní konferenci na téma Hry – výzkum a aplikace.“ (Bělohlávek, 2008, s. 99)

Pro práci katedry je hlavní činností, vedle základního úkolu kvalitního zajištění forem výuky, kvalifikovat a dále vzdělávat pracovníky. Jedná se o prezentace v oblasti vědy a

výzkumu, mezinárodní spolupráci i odbornou lektorskou a metodickou činnost v oblasti TV a sportu, ať už školní, tak mimoškolní. Devět učitelů, ze současného počtu všech interních zaměstnanců má vědeckou hodnost CSc. nebo PhD. Několik z nich, kromě odborných a vědeckých periodik publikuje i mimo akademickou půdu. Stali se autory publikací vydávaných v nakladatelství Grada a Olympia. (Bulletin, 2008)

Posláním centra je prostřednictvím výuky a studia kinantropologie podporovat aktivní přístup k životu a péči o rovnováhu mezi tělesnou a duchovní stránkou člověka. V učitelských studijních oborech se jedná především o výchovu a vzdělávání prvotřídních odborníků, kteří svým přístupem, znalostmi, schopnostmi a dovednostmi budou vzorem pro své žáky a studenty a budou jim schopni předávat získané zkušenosti. V bakalářských studijních programech je posláním centra:

- připravit odborníky pracující především v oblasti mimoškolní tělesné výchovy a sportu, kteří budou zárukou šíření nejnovějších poznatků v oboru mezi nejširší veřejností a budou tak přispívat ke zdravému vývoji celé společnosti.
- připravit studenty pro navazující magisterské studium učitelství tělesné výchovy

V magisterských studijních programech je posláním centra:

- příprava odborníků ve sféře vzdělávání v pohybových aktivitách dětí i dospělých a jejich prostřednictvím realizovat preventivní působení pohybových aktivit jako kompenzačního činitele negativního působení civilizačních vlivů na zdraví člověka.
- příprava učitelů tělesné výchovy na základních a středních školách (<https://fpe.zcu.cz/ktv/o-katedre.html>)

Materiální zajištění výuky na KTV

Výuka probíhá v komplexu budov Klatovské tř. 51 a Chodské náměstí. Výuka plavání v bazénu SK Radbuza Plzeň nedaleko Chodského náměstí a výuka atletiky probíhá na Atletickém stadionu města Plzně na Skvrňanech. Na Klatovské třídě je k dispozici hala o velikosti 36 x 18m, tělocvična 22 x 11m sloužící především k výuce gymnastiky a lezecké centrum se stěnami pro bouldering. V budově na Chodském náměstí katedra využívá hlavní univerzální tělocvičnu o velikosti 22 x 11m, zrcadlový sál pro zdravotní TV a posilovnu.

4.2.4 PŘEHLED VEDOUCÍCH KTV

PhDr. Josef Vojík, CSc.	1. 9. 1959	-	30. 10. 1961
PhDr. Václav Mencl	1. 11. 1961	-	31. 12. 1961
doc. PhDr. Josef Vojík, CSc.	1. 1. 1962	-	31. 10. 1971
Vladimír Bukovský	1. 11. 1971	-	31. 8. 1974
doc. PhDr. Václav Mencl, CSc.	1. 9. 1974	-	30. 6. 1987
PaedDr. Karel Rubáš, CSc.	1. 7. 1987	-	31. 1. 1990
doc. PhDr. Danuše Brklová, CSc.	1. 2. 1990	-	22. 8. 1994
doc. PhDr. Zdeněk Havel, CSc.	22. 2. 1994	-	28. 2. 1995
doc. PaedDr. Jaromír Votík, CSc.	1. 3. 1995	-	31. 12. 2018
Mgr. Petr Valach, Ph.D.	1. 1. 2019	-	dosud

4.3 VYSOKOŠKOLSKÝ SPORTOVNÍ KLUB

Vysokoškolský sport se začal utvářet společně se vznikem vysokých škol v Plzni, tedy po druhé světové válce. Základem organizované práce ve vysokoškolské tělesné výchově a sportu bylo založení pobočky Ústavu pro tělesnou výchovu a sport na vysokých školách v březnu 1946. Založený ústav se staral nejprve o povinnou i zájmovou tělesnou výchovu studentů nejdříve LF UK a později Pedagogické fakulty a Vysoké školy strojní a elektrotechnické. Postupem času se u studentů zvyšuje zájem o sportovní činnost. Roku 1951 je založena první vysokoškolská tělovýchovná jednota v Plzni – ZSJ Sokol Technika. V roce 1952 zaniká výše zmíněný ústav a vzniká Katedra tělesné výchovy na VŠSE, která přejímá péči o tělesnou výchovu na VŠSE a PF. ZSJ Sokol Technika zaniká spolu s ústavem, avšak na činnost navazuje v nově vzniklé jednotě DSO Slavia Technika. Vznikají dále dvě vysokoškolské jednoty – DSO Slavia LF a DSO Slavia PF. V roce 1955 mají tři jednoty přes 600 členů, zájem stále narůstá, ale v Plzni byl problém s kritickým nedostatkem sportovišť a 3 organizace zanikají, zároveň vzniká jediná VŠTJ. Asi s 800 členy vzniká TJ Slavia VŠ Plzeň. V roce 1958 získává pozemky v Borském parku, kde mohla začít výstavba sportovního areálu. V březnu 1963 Ministerstvo školství vydává směrnice k zakládání VŠTJ při každé vysoké škole. Vzniká tedy v roce 1964 TJ Slavia PF. Vysokoškolský sportovní klub na Pedagogické fakultě zajišťoval především dobrovolnou tělesnou výchovu všech posluchačů, vedle toho se snažil o zapojení co nejvíce studentů oborové TV do sportovní činnosti klubu ve smyslu širší přípravy na budoucí učitelskou činnost. Od samého začátku se jednalo o funkční sepletí TJ s katedrou TV, i proto prvními funkcionáři, vedoucími, trenéry a cvičiteli byli učitelé tehdejší KTV: Beneš, Brklová, Hroza, Lacina, Mecner, Osvaldová, Šimek, Tolar a Vojík. Zakládajícími oddíly byli basketbal, lyžování, moderní i sportovní gymnastika a volejbal. Je naprosto pochopitelné, že za dobu fungování klub procházel určitým vývojem. Ze sportovního hlediska přicházela období větší a menší úspěšnosti v závislosti na trenérské práci, podmínkách a samozřejmě hlavně na střídání sportovců. (Sborník vzpomínek, 1998)

Oddíl vchoval i řadu reprezentantů ČR, kteří pak hráli v předních oddílech. Roku 1990 vzniká a zároveň se stává pokračovatelem klubu TJ Slavia PF klub VŠSK PF ŽČU Plzeň, jehož předsedou je od roku 1994 doc. Ladislav Čepička, Ph.D. a místopředsedy jsou Mgr. Radek Zeman a Mgr. Luboš Charvát.

4.3.1 VZPOMÍNKA VLADIMÍRA BUKOVSKÉHO

Vzpomínka na sportovní činnost na PF v sedmdesátých a v počátku osmdesátých let minulého století.

Vladimír Bukovský

Do vysokoškolského sportovního života jsem přišel v roce 1971, tj. po dosažení abrahamovin. V prvních dnech, možná i měsících jsem se seznamoval s novými poměry, které se pronikavě lišily od zvyklostí středoškolských. Tyto odlišnosti se netýkají pouze odborné výuky jednotlivých tělovýchovných disciplín, ale celého života na škole. Přesto jsem se velmi brzy zapojil i do života vysokoškolské tělovýchovné jednoty a záhy se stal členem jejího výboru. Jako vedoucí katedry TV na PF, kterým jsem byl záhy jmenován, jsem se účastnil centrálních aktivů KTV vysokých škol a zároveň aktivů vysokoškolského sportu. Poznal jsem zde řadu bývalých kolegů z dob studií, ale hlavně podrobněji jsem se seznamoval se sportovním děním na vysokých školách. Zkušenosti jiných tělovýchovných jednot jsem tak mohl přenášet do naší jednoty, ale zároveň seznamovat sportovní činovníky s naší problematikou a s našimi poznatky.

Činnost v jednotě Slavia PF, kterou vedl od počátku J. Lacina, se zprvu omezovala na sporty, které nevyžadovaly velkého finančního satureování. Jednalo se o odbíjenou, košíkovou, moderní a sportovní gymnastiku, plavání a badminton. V pozdějším období, tj. koncem sedmdesátých let se jednota zaměřila i na poskytování služeb veřejnosti prostřednictvím moderních forem TV. Iniciátorem této činnosti byl tehdejší člen KTV R. Šimek. Výbor jednoty už sám nebyl schopen narůstající agendu zdolávat, a tak musel postupně přijmout nové stálé zaměstnance. Tato už komerční činnost zabezpečovala jednotě dostatek finančních zdrojů, a tak mohla činnost dále rozvíjet a oddíly dostatečně finančně podporovat. Poskytování tělovýchovných služeb veřejnosti, ale i vlastní sportovní činnost se rozvinuly zvláště po dokončení plaveckého bazénu na Lochotíně. Formovaly se další sportovní oddíly/např. lehké atletika, vodní sporty/. Intenzivní sportovní dění v jednotlivých oddílech přineslo pak řadu sportovních úspěchů jak ve vysokoškolských soutěžích, tak i v rámci ČSTV. Mimo oddíly se na vysokoškolské přebory připravovala též družstva ledního hokeje, kopané a lyžování.

O současném sportovním dění na fakultě nemám žádné informace. Přesto si myslím, že do budoucna by bylo třeba uvažovat o možnosti zapojení většího množství studentů i do

nezávodních forem jednotlivých sportů. Výstavbou nové tělocvičny se zdá být dobře realizovatelné. Po tříletém působení /79-82/ ve funkci předsedy jednoty Slavia PF a po odchodu do důchodu převzala funkci předsedkyně DR. Eva Skalická, která zdárně pokračovala ve zkvalitňování práce.

4.3.2 WESTERN STARS PLZEŇ

Dne 1. 7. 2018 byl zahájen sportovní program ZČU Western Stars. Cílem sportovního programu Western Stars je, mimo jiné, vytvářet a vylepšovat podmínky pro kombinaci sportovní přípravy a vysokoškolského studia. Dále pak zlepšovat postavení sportovce v univerzitním prostředí, navazovat na juniorské akademie a umožnit elitním sportovcům pokračovat ve sportovní přípravě. Součástí této aktivity je možnost reprezentovat ZČU, město Plzeň a Plzeňský kraj. Tímto způsobem zvyšovat tak povědomí o ZČU jako moderní univerzitě. (<https://fpe.zcu.cz/ktv/weststar.html>)

„SP ZČU je program vytvořený pro vynikající sportovce z řad studentů a potenciálních uchazečů o studium ze středních škol. Dále budou do něho zařazováni studenti ze zahraničí, kteří se rozhodnou studovat na ZČU nebo ti, kteří na ZČU studují v rámci výměnných studijních pobytů ERASMUS+ a INTER, případně dalších studentských mobilit a grantů. Podmínkou pro zařazení do SP ZČU je status studenta ZČU a plnění studijních povinností.“ (<https://westernstars.zcu.cz/index.php/o-nas/>)

Významní absolventi

O významných autorech jsou již zmínky v řadě publikací. Zde jsem čerpal z publikace od Kepky z roku 2008.

Jan Řehula - triatlon

OH 2000 Sydney – 3. místo

ME družstev 2002 – 1. místo

Dvojnásobný akademický mistr světa (1994, 1996)

Bývalým trenérem reprezentace – Korea

Olympijský triatlon – historický úspěch absolventa PF

V současnosti působí jako trenér české triatlonové reprezentace

Bohuslav Ebermann – lední hokej

Extraligový hokejista, dlouholetý reprezentant

Dvojnásobný mistr světa: Katovice 1976 a Vídeň 1977

OH Innsbruck – 2. místo 1976

Zahraniční působení: Grenoble, Lausanne

Trenér extraligové Plzně 1995 – 1997

V současnosti je starostou obce Vochoz

Marek Sýkora – lední hokej

Extraligový hokejista, později úspěšný trenér:

Plzeň 1990-1992 (2. místo), 1996-2000 (3. místo), 2005-2006

Karlovy Vary 1995-1996, 2000-2003

Magnitogorsk, Rusko 2003-2005 (2. místo)

Trenér reprezentace ČR do 20 let

Bývalý hokejový expert na ČT

Šárka Baťková Mikysková - moderní gymnastika

1977 MS Basilej 3. místo společná skladba,

1978 ME Madrid 3. místo společná skladba,

1979 MS Londýn 2. místo společná skladba,

1980 ME Amsterdam 3. místo společná skladba,

7násobná mistryně ČR, dvojnásobná vítězka Univerziády

Současná profese: učitelka, sportovní instruktorka

Další úspěšní sportovci (účastníci OH, medailisté na MS, ME):

Alipi Kostadinov – cyklistika, Vlastimil Zwiefelhofer, Alice Matějková – atletika, Markéta

Jeriová – saně, Lucie Zelenková – triatlon, Petr Minařík – duatlon, Josef Hovora – lední

hokej, Pavel Bernard, Petr Štochl – házená, Táňa Bednářová – aerobic

4.4 VÝZNAMNÍ AKADEMIČTÍ PRACOVNÍCI

doc. PhDr. Josef Vojík, CSc.

„V letech 1959 – 1971 (V roce 1961 byl v listopadu a prosinci vedoucím katedry V. Mencl) vedoucí katedry a nejdůležitější zakládající osobnost vznikající katedry tělesné výchovy. Byl uznávaným volejbalovým expertem na mezinárodní úrovni. Nabídky k práci u reprezentace přišly např. z Argentiny a Rakouska, vzhledem k složité politické situaci byl s problémy uvolněn k práci pro rakouský volejbalový svaz. Jeho svěřenci se prosadili ve volejbalové extralize i v reprezentačním týmu. Patřil mezi špičkové učitele katedry a kromě volejbalu se věnoval i didaktice školní tělesné výchovy a sportovního tréninku. Tyto kvality potvrdil tím, že se jako první z katedry habilitoval.“ (Kepka, 2008, s. 62)

Zemřel roku 1985. Patřil k lidem, se kterými bylo potěšení pracovat, bylo na něj vždy spolehnoutí. Kolegové oceňovali jeho skromnost, srdečnost, houževnatost a činorodost. Mnoho studentů si jistě vzpomene na náročnost jeho přednášek z teorie tělesné kultury, ale zároveň se jim vybaví jeho lidská shovívavost a důvěřivost. Velmi obtížně se vyrovnával s obdobím normalizace a zjevnými nespravedlnostmi. Stal se trenérem rakouské volejbalové reprezentace a touto činností v roce 1985 zakončil své pedagogické poslání. (ZČU, 1998)

doc. PhDr. Danuše Brklová, CSc.

V době, kdy působila na KTV, byla velmi uznávanou basketbalovou odbornicí, což potvrdila zahraničním pobytem a pedagogickou činností na univerzitě v Bagdádu. Věnovala se problematice motorického učení a didaktice školní tělesné výchovy. Jako vedoucí katedry 1990-1994 vedla katedru ve velmi politicky složitém období.

Mgr. Vlastimil Zwiefelhofer

Jedná se jak o absolventa, tak následně o akademického pracovníka, který působil na katedře tělesné výchovy. Byl velmi dobrým atletem, je 9násobným vítězem Velké kunratické, 4násobným vítězem silničního běhu Běchovice-Praha. Je 7násobným vítězem MČSR v krosu. Největším sportovním úspěchem je 6. místo na MS v Limericku 1979 v přespolním běhu. Byl účastníkem OH v Moskvě 1980. Za zmínku stojí i získání Diplomu fair-play UNESCO (viz. foto v příloze) z roku 1981, kdy při Mistrostvích ČSR (zároveň kvalifikace

na MS) zul tretru svému rivalovi a zároveň favoritovi. Na závodníka počkal, společně pokračovali a následně se stal vítězem závodu. (Šoptenko, 2014)

Vojtěch Procházka, CSc.

Zaměstnán na fakultě od roku 1964, do roku 1971, kdy byl z politických důvodů propuštěn a byla mu ukončena pedagogická činnost. Patřil k čínorodým pracovníkům katedry, kolegové i studenti čerpali z jeho znalostí z oblasti antropomotoriky a gymnastiky. Pro vědeckou činnost dovedl získat učitele i studenty. Jeho houževnatost, nevšední výkonnost, systematické studium cizí literatury a s tím spojená publikační činnost vedle pedagogické práce byly ústřední náplní jeho života. Byl uznávaným odborníkem mezinárodní úrovně. Zemřel v roce 1997. (ZČU, 1998)

doc. PaedDr. Jaromír Votík, CSc.

Bývalý český fotbalový trenér. V sezónách 1986/87 a 2005/06 působil jako asistent trenéra ve Viktorii Plzeň. Od roku 1995 do konce roku 2018 byl vedoucím katedry tělesné výchovy. Je tedy nejdéle působícím vedoucím ze všech dosavadních vedoucích KTV. V dnešní době je stále akademickým pracovníkem a věnuje se především didaktice fotbalu a teorii sportovního tréninku. Vydal publikace pro budoucí trenéry fotbalu a je zároveň školitelem trenérů fotbalu licence „C“ a „B“. V minulosti školil fotbalové trenéry licence „UEFA PROFI“.

4.5 VZPOMÍNKY Z ŘAD AKADEMICKÝCH PRACOVNÍKŮ A ABSOLVENTŮ KTV V PLZNI

Řada lidí, kteří jsou s fakultou spjati, v minulosti již sepsali vzpomínky z dob, kdy na katedře působili. Některé ze vzpomínek jsou nové, taktéž autentické a všichni z dotázaných měli při sepisování radost z možnosti, podělit se o zajímavé skutečnosti a postřehy z dob studia či vzdělávání budoucích učitelů.

4.5.1 VZPOMÍNKA MGR. VLASTY OSVALDOVÉ

Doba mého pedagogického působení na katedře tělesné výchovy Pedagogické fakulty v Plzni patří k nejkrásnějším obdobím mého života. Vedení katedry, hlavně pod vedením doc. Josefa Vojtky, bylo vstřícné, ale náročné – všechny nás vedli ke stálému sebezvzdělávání... A my jsme byli krásný, přátelský kolektiv, zapálený pro věc, ze všech sil jsme se snažili vzbudit stejný zápal i u posluchačů. A nebylo to vždy lehké. Vzpomínám si, jak odb. as. Josef Tolar po dlouhém marném vysvětlování a mnoha neúspěšných pokusech cvičenců vyšvihl na hrazdě bez jakékoli přípravy vzornou vzklopku, aby dokázal, že to není jen teorie. A to už nebyl nejmladší. Cvičily jsme v druhé části tělocvičny s dívkami, tak jsem zaslechla obdivné zašeptání: „No jo, starý sokol!“ Tak zapálení jsme byli všichni, i když to bylo často stejně obtížné jako s tou vzklopkou.

Mým oborem byla sportovní a moderní gymnastika, lidové tance a hlavně zdravotní tělesná výchova. Katedra tělesné výchovy musela počítat s tím, že absolventi budou vyučovat i na školách dívčích, a tak vedle gymnastiky sportovní museli taje gymnastiky moderní objevovat i posluchači - v řadě případů aktivní ligoví hráči hokeje či fotbalu. A teď místo hokejky dostali do ruky švihadlo, obruč...! Místo ostrého tahu na branku, úniku po křídle... měli vlnit trupem vpřed, vzad i stranou... - a to vše za vynikajícího hudebního doprovodu klavíristky paní Světlany Vočadlové. Občas jsem nevěděla, je-li spíš k smíchu nebo k pláči vidět, jak se nohy zbavené bruslí a kopaček pokoušejí o dálkový nebo jelení skok, či dokonce o „čertíka“. Nu a pak jsem se setkala s jedním takovým nešťastníkem po letech a on se mi pochlubil, že z vlastní vůle nacvičil se studentkami velmi náročnou spartakiádní skladbu pro ženy a dostali se až na Strahov!

Podobné pro nás krásné, pro mnohé posluchače krušné vzpomínky máme s kolegyní Petrou Brejchovou na výuku lidových tanců. Učte tance posluchače, kteří nerozeznají polku od valčíku a ze všeho udělají mateňák! A najednou několik posluchačů a

posluchaček vytvořilo taneční kroužek - sami od sebe – a s Českou besedou, kterou jsme s nimi nacvičily, zpestřovali různá veřejná vystoupení katedry.

Předmětem mým nejmilejším byla zdravotní tělesná výchova. Správné držení těla, pružnost páteře..., na tom jsem spolupracovala s kolegyní PaedDr. Martou Bursovou, CSc. Velice jsme si rozuměly, obě jsme byly stejně náročné a přísné - nejen na posluchače, ale i na sebe. A tak jsem moc hrdá na přezdívku, kterou jsem si vysloužila - gumová bába. I tady mám hezkou vzpomínku, když mi poděkoval vrcholový hokejista, který dlouhé roky působil i v zahraničí – „Díky Vám jsem vždycky věděl, jak mám napravit tělo rozbité a utahané po zápase.“

Katedra tělesné výchovy Pedagogické fakulty úzce spolupracovala s Pedagogickým centrem v Plzni. I to byla práce pro mne zajímavá a pestrá - vzdělávací semináře, cvičení a kurzy pro učitele všech stupňů škol Plzeňského kraje.

Krásné vzpomínky mám také na hodiny zdravotní tělesné výchovy pro veřejnost. Ty zavedla katedra pod hlavičkou VŠ tělovýchovné jednoty Slávia PF. Zájem byl veliký, a tak vznikla 2 oddělení pro mládež, 7 pro dospělé. Sice to prodlužovalo náš pracovní den do pozdních hodin večerních, bylo třeba mnoho cvičitelek. Toho se ujaly odborné asistentky katedry - Osvaldová, Bursová, Brejchová, Zajícová, Skalická a kolegyně Cvalínová.

Byla to práce navíc, ale kolik tady bylo snahy z obou stran – zlepšit držení těla, zmenšovat pohybové nedostatky, zmenšovat či odstraňovat bolesti zad vzniklé úrazem, věkem, zaměstnáním... Byly to hodiny plné vzájemného pochopení, společné radosti z třeba nepatrného pokroku, z vědomí, že cvičit, pečovat o sebe je možno celý život! To je ostatně teď i můj problém osobní.

Ty vzpomínky jsou hezké. Děkuji všem, kdo se na nich podíleli.

Vlasta Osvaldová

4.5.2 VZPOMÍNKA JAROSLAVA LACINY NA PRVNÍ VODÁCKÝ KURZ

Na katedru jsem nastoupil s hlavním zaměřením na lyžování, plavání a turistiku. Materiální vybavení převzaté po bývané Pedagogické škole nebylo dostačující. Činilo např. 15 párů běžek, stejný počet sjezdových lyží a bot, jednu starou žebrovanou kanoi. Plavání se vyučovalo v bazénu Městských lázní, který jsme si pro zájmovou činnost rozdělili na

třetiny s Lékařskou fakultou a VŠSE. Většina začátků přináší potíže, dobrá vůle a nadšení pomohly překážky překovat.

První vodácký kurz se uskutečnil na pramicích vypůjčených z Domu pionýrů, které zdaleka nebyly nové, ba ani zánovní. Za krásného červnového rána vystoupili z lokálky v Lenoře obtíženi lodními pytli, batohy, stany a pádly. Letmý pohled patřil okolí nádraží a Lenoře, pak však naše oči hledaly lodě. Byly poslány o týden dříve a nyní ležely naskládány na sobě na rampě nádražního skladiště a na nich trůnila bleděmodrá kanoe. Hlavní starost nás opustila, lodě tu jsou! Šli jsme hned zjistit, v jakém jsou stavu po nákladní dopravě. Radost ze shledání s lodmi nás pomalu opouštěla, vystřídána obavami, jak se podaří dvě pramice, které nesly stopy tvrdého zacházení při překládání a vykládání během nákladní dopravy, úspěšně opravit. Vyhledali jsme nedaleké tábořiště na vyvýšeném pravém břehu Vltavy, postavili stany, posílili svačinou a vydali se k lodím. Jedna z pramic vyžadovala náročnější opravu. Spoléhajíc na půvaby našich dívek, pověřili jsme je sehnáním prkének a asfaltu. Zatím muži odnesli lodě na břeh k řece. Dívky byly úspěšné, přinesly jak prkna, tak i asfalt, který obětavě naškrabaly do starých plechovek od konzerv na slunečním žárem roztavené asfaltové silnici, kde byl tentokrát minimální provoz. Hřebíky různých délek, kleště, pilku obsahovala naše „dílna“, za kladívka posloužily tábornické sekerky. Opravy trvaly do pozdního odpoledne. Pražícím sluncem byly pramice také rozeschlé, takže byly na závěr všechny potopeny na dno nehluboké Vltavy, zatíženy kameny, aby se do rána „zatáhly“. Po úmorné práci následovalo vykoupání v chladivých vlnkách Vltavy a bylo nutno načerpat nové síly večeří v blízké hospodě a zbytek večera pak při kytaře prožít u táborového ohně. Ráno jsme zjistili, že naše opravářské práce byly úspěšné, takže po úlitbě Čochtanovi první vodácký kurz posluchačů tělesné výchovy mohl být zahájen na stříbropěnné Vltavě, která tenkrát měla dostatek krásné vody. Jaký byl, vám řeknou jeho účastníci. Tak byla zahájena tradice vodáckých kurzů katedry tělesné výchovy, která je postupně vybavovala stále lepším a modernějším vlastní materiálem.

Jaroslav Lacina

4.5.3 VZPOMÍNKA PHDR. JAROMÍRA MECNERA NA TURISTICKÉ KURZY

Vyučovací programy Pedagogických institutů resp. Pedagogických fakult byly sestaveny tak, aby budoucí učitelé Základních škol byli připraveni jak po stránce odborné, tak po stránce tělesné. To představovalo 2 hodiny tělesné výchovy po dobu studia a v průběhu

prvního ročníku absolvovat jednotýdenní lyžařský výcvik a jednotýdenní turistiku s možností plaveckého výcviku. Domnívám se, že lyžování i turistika byly studenty přijímány kladně. Karlovarská i plzeňská vysoká škola měly pro tuto činnost velmi dobré podmínky. Velmi mě potěšilo ohodnocení jedné posluchačky po prvním výcviku na běžkách, když jsem se zeptal, jak se jim výcvik líbil: " Za první vydělané peníze si koupím běžky!"

V Karlových Varech jsme během šestiletého trvání vysoké školy s pravidla v květnu prošli se stany na zádech Krušné hory od Měděnce po Kraslice a jednou se studenty DS až do Chebu. Turistické kurzy byly pořádány začátkem května a v případě špatného počasí v Krušných Horách byla druhá varianta Žluticko – Vladař. Tam jsme chodili podél řeky Střely až do Rabštejna. Vodní turistika byla určena jen pro posluchače TV. Výcvik se prováděl na Ohři a potom teprve týdenní plavba na Vltavě z Lenory do Týna nad Vltavou, Otavou ze Sušice na Zvíkov a Lužnice ze Suchdola do Bechyně.

Po mém přechodu do Plzně jsem se pracovně a přátelsky sblížil s panem Jaroslavem Lacinou. Turistika se prováděla tak, že se pronajalo vhodné tábořiště se sruby, sociálním zařízením, kuchyní apod.

V Třímanech, Babylonu, Žihli a Rybníku. Tam se prováděl výcvik v topografii, práce s mapou, tábornické dovednosti atd. Výlety vesměs jednodenní nebo dvoudenní s přenocováním ve stanech. Výlety a několikadenní putování byly vždy spojovány s kulturně poznávací činností (výstavy, muzea, památky). S kolegou Lacinou jsme vždy pořádali azimutové orientační závody a různé tábornické soutěže v pozorování v přírodě, naslouchání apod. Vše směřovalo k tomu, jak se chovat v přírodě a neškodit jí. Velmi zdařilé byly turistické kurzy na Chodsku (Babylon), putování pod Čerchovem, po hřebenu Haltravy až k Pivoni. Vodácké kurzy jsme s kolegou Lacinou, již s dobrým vybavením a bez těžkých pramic po základním výcviku, spojeným s údržbou a opravami lodí v Plzni, pořádali již výhradně na Lužnici ze Suchdola do Bechyně. To bylo ovšem jen do mého nuceného odchodu z fakulty. Jak to bylo dál již nevím. Když jsem se vrátil, v r. 1990, byl jsem ještě jednou s dálkaři na Ohři z Lokte do Vojkovic.

Jaromír Mecner

4.5.4 VZPOMÍNKA BÝVALÉHO STUDENTA MGR. JIŘÍHO HLOBILA

Vzpomínky stárnoucího mladíka-vodáka

Už jste někdy pluli na rozvodněném Váhu a z dvanácti lodí jich osm odepsali? Už jste se na slovenské řece při povodni dostali do smrtícího válce pod dubový kmen a pak škrtili helmami o vnitřní pilíř mostu?

Už jste šli tři dny totální mlhou hřebenovku Nízkých Tater a viděli pouze boty svých kamarádů, kteří zoufale marně žádali helikoptéru?

Už jste spali s ovečkami v seně na salaši a ráno snídali „žinčicu“?

Odesla vás někdy vichřice na vrcholu zledovatělé Sněžky tak, že vás do chalupy vtahovali žebříkem a vy jste hůlkami chtěli vedoucímu vypíchnout přátelsky oči?

Zažili jste na horské chalupě Na Růžohorkách momenty, kdy stahovali rodičí manželku správce lanovkou ve vichřici do údolí a ona pak sama druhý den po porodu vařila pro čtyřicet lidí, neb její muž s námi pil několikátou rundu čtyřiceti rumů?

Zažili jste vodácký ráj na Dunajci a chycení vzácné hlavatky do převrácené kanoe, stahování háčka z větví na rozbouřené řece a sladký polibek, když to dobře dopadlo?

Že ne? Pak můžete jedině litovat, že jste nejeli nějaký kurz s budoucím vedoucím katedry tělesné výchovy Jarýkem Votíkem, který již od gymnázia mě zoceloval tak, že vojenská cvičení, s létajícími granáty nad hlavou, byla pro mne oproti jmenovaným expedicím procházka rajskou zahradou.

Lyže, voda, hokej, fotbal, turistika.....vždy trochu na hraně přežití....ale dnes už na to s díky krásně všichni určitě vzpomínáme.

Večery plné trampských písní, laskavého humoru, dělení o poslední konzervu, nefalšovaná přátelství, která trvají dodnes. Přátelství vonící studentskou recesí, romantickými procházkami se spolužačkou pod nekonečnou hvězdnou oblohou.

Zažil jsem na fakultě asi nejkrásnější studentská léta, díky svým báječným spolužákům a hlavně skvělým kantorům, z nichž mnozí bohužel už přejeli svou lodí na druhý břeh, odkud již není návratu- nezapomeňte, prosím na ně...

Matadoři plavání Lacina-Lála, Kadlec, moudrá Brklová, Osvaldová, Tolar, Vojík, Mencl....

Však ti dále jmenovaní jsou stále aktivní a vzorem pro všechny mladší...Brejchová, Burzová, Zajícová, Cvalínová, Skalická, Kostadinová, Červenka, Zwiefelhofer, Dvořáková, Rubáš, Vaculík, Votík, Klobouk, Hrbková, Mecner..

Vám všem i těm budoucím, které jsem již nezastihnul, velké díky za to, co pro rozvoj tělovýchovy děláte. (Než jsem přestoupil k literatuře, sedm let jsem tělocvik učil, tak stále proto moc ctím poctivé tělocvikáře).

Byla to léta nádherné sportovní dřiny, studentských kapel, divadel, večerních přednášek i jejich cimrmanovských parodií, nadšeného plánování dalších akcí, čtení povídek kamaráda- spisovatele Zdeňka Šmída, romantických lásek i smutných loučení. Ale jak zpívá autor písně Rosy na kolejích - Ten uhlík to je jistota....

Tak zase někdy Ahoj.... Váš Jirka Hlobil

Pro ilustraci dobového kontextu, naleznete v přílohách povídky, které Mgr. Jiří Hlobil napsal a které vystihují jeho zážitky se studiem na KTV.

4.6 SOUČASNÍ A BÝVALÝ AKADEMIČTÍ PRACOVNÍCI A ADMINISTRATIVNÍ PRACOVNÍCI NA KTV

Členové katedry – rok 2020

Mgr. Daniela Benešová, Ph.D.	1997-dosud
doc. Ladislav Čepička, Ph.D.	1992-dosud
Mgr. Tereza Fajfrlíková	2017-dosud
Mgr. Tomasz Gabryś, Ph.D.	2019-dosud
Mgr. Luboš Charvát	2002-dosud
Mgr. Petra Kalistová	1997-dosud
Mgr. Gabriela Kavalířová, Ph.D.	2001-dosud
Mgr. Věra Knappová, Ph.D.	2002-dosud
Bc. Petr Košík	2018-dosud
Petra Kotorová	1999-dosud
Mgr. Václav Salcman, Ph. D.	1998-dosud
Mgr. Petra Špottová, Ph.D.	2006-dosud
Mgr. Karel Švátora	2017-dosud
Mgr. Adriana Ujkanovičová	2018-dosud
Mgr. Petr Valach, Ph.D.	2003-dosud
doc. PaedDr. Jaromír Votík, CSc.	1977-dosud
Mgr. Radek Zeman	1991-dosud

Bývalí pracovníci

Jan Beneš	1962-1979
Mgr. Petra Brejchová	1969-2004
doc. PhDr. Danuše Brklová, CSc.	1960-2010
Vladimír Bukovský	1972-1981
PaedDr. Marta Bursová, CSc.	1979-2014
Marta Cvalínová	1982-1992
Mgr. Petr Červenka	1977-2015
MUDr. P. Fiala	1983-1986
Mgr. Ladislav Harvánek	1992-2001
Mgr. Petr Havel	1988-1996

PaedDr. Stanislav Hercig, CSc.	1981-1998
MUDr. Petr Hošek, CSc.	1990-2008
Mgr. Marie Hrbková	1985-2004
Jan Hroza	1967-1971
prof. PhDr. Miroslav Choutka, DrSc.	1995-2004
Boleslav Kadlec	1977-1983
Mgr. Dana Klímová	1976-1986
PaedDr. Tomáš Klobouk, CSc.	1987-2014
Mgr. Ilona Kolovská	1996-2016
PaedDr. Alena Kostadinovová, CSc.	1980-1996
Mgr. Luboš Koželuh	1988-1991
Mgr. Pavel Krásný	1995-2012
Mgr. Jiří Křišťan	1996-1998
Mgr. Karel Kříž	1996-2001
PaedDr. Václav Kůda	1978-1985
Marie Kučerová	1964-1969
Zdeňka Kulišanová	1995-1999
Jaroslav Lacina	1961-1984
Jan Líbenek ml.	1977-1985
Jan Líbenek st.	1966-1969
Mgr. Marie Lukavská, CSc.	1973-2010
PhDr. Jaromír Mecner	1965-1995
doc.PhDr. Václav Mencl, CSc.	1958-1988
Ing. Pavla Mizerová	2002-2005
Hana Motlová	1985-1995
MUDr. Jaroslav Novák	1975-1980
Věra Nováková	1972-1974
Mgr. Jiří Olšiak	1986-1988
Mgr. Vlasta Osvaldová	1960-1995
Vladislava Pešťáková	1969-1975
PaedDr. Yveta Pompová	1991-1997
PhDr. Vojtěch Procházka	1965-1975

MUDr. Milan Přibil	1980-1982
PaedDr. Karel Rubáš, CSc.	1976-2010
prof.PhDr. Antonín Rychtecký, DrSc.	2002-2011
Mgr. Eva Skalická	1981-1999
Mgr. Miloslav Slouka	1988-1990
Mgr. Jana Stupková	1973-1992
PhDr. Rudolf Šimek	1964-1975
Jiřina Študlarová	1975-1985
doc.PhDr. Ivo Terč, CSc.	1996-1999
Marie Terčová	1963-1982
PaedDr. Josef Tolar	1961-1990
PaedDr. Eva Tremlová	1983-1990
PaedDr. Jiří Vaculík, CSc.	1980-1995
Mgr. Jiří Vaňourek	1991-1996
Magda Vernerová	1970-1973
doc.PhDr. Josef Vojík, CSc.	1958-1979
PaedDr. Věra Zajícová	1984-1999
Mgr. Vlastimil Zwiefelhofer	1982-1998

5 VÝVOJ VZDĚLÁVACÍCH OBORŮ

Jak již bylo v práci zmíněno, školství jako takové procházelo řadou reforem. S tím souvisí vývoj vzdělávací oborů, který se od dob Pedagogických institutů v 60. letech minulého století výrazně změnil.

„V závislosti na změnách koncepcí přípravy učitelů pro základní a střední školy obecně i speciálně učitelů TV probíhaly změny ve způsobu zajištění výuky tělesné výchovy. Je zřejmé, že začátky nebyly jednoduché, neboť až do roku 1959 neexistovalo na Vyšší pedagogické škole oddělení či katedra tělesné výchovy a výuka TV byla zajišťována učiteli z kateder TV LF UK v Plzni a Vysoké školy strojní a elektrotechnické.“ (Kepka, 2008, s. 60)

V počátcích na pedagogických institutech bylo studium pro 1. stupeň tříleté a pro 2. stupeň čtyřleté. Obory měli společný dvouletý základ. Od 3. ročníku bylo možné studovat třípředmětové kombinace, které později byly nahrazeny dvouoborovými aprobacemi. (Bulletin, 1998)

Denní studium na pedagogických fakultách bylo pro všechny obory od roku 1967/68 čtyřleté, studium dálkové pětileté. Učitelé pro 1. - 5. ročník základní devítileté školy měli zprvu možnost studovat tento obor v kombinaci ještě s jedním předmětem pro 6. - 9. ročník, mimo jiné i s tělesnou výchovou. Roku 1970/71 tato možnost zaniká. (Kepka, 2008)

Roku 1977 dochází ke změně, učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro 2. stupeň a střední školy bylo prodlouženo na 5 let a 1. st. na 4 roky. Po roce 1989 byla v zásadě koncepce studia učitelství TV pro ZŠ 4 letá v dvoupředmětových aprobacích a o rok delší pro učitelství TV pro SŠ. Postupně se začíná zavádět kreditní systém povinných, povinně volitelných a výběrových předmětů během studia. (Bulletin, 2008)

Po změně vedení v roce 2001 začal na fakultě probíhat složitý proces přestavby čtyřletého nebo pětiletého studia na tříleté studium bakalářské a na ně navazující dvouleté studium magisterské. Vznikl tak nový model přípravy, který převzala téměř každá pedagogická fakulta v České republice. (Kepka, 2008)

Proces restrukturalizace studia byl dokončen v roce 2006/07, kdy jsou studenti přijímáni do 3 letého bakalářského studia, výjimkou je učitelství pro 1. stupeň ZŠ, které je 5 leté. Od

roku 2007 je také možné studovat na některých katedrách doktorské studijní programy. (Bulletin, 2008)

Od roku 2009 zintenzivnila katedra činnost v oblasti internacionalizace, učitelských a studentských mobilit. Akademičtí pracovníci navštívili v rámci přednáškových turné a stáží významné světové univerzity např. Gaukin University Nagoya nebo Florida State University. Tyto mezinárodní kontakty vyústily v dlouhodobou mezinárodní spolupráci. KTV navštívili od roku 2008 významní odborníci v oboru kinantropologie, jako například prof. Henry Schulz z Technické univerzity v Chemnitz, odborník ve sportovní medicíně, ass. Teruya Watanabe, přední odborník v oboru fyziologie a diagnostiky v kinantropologii ze španělského Toleda. V rámci studentských mobilit došlo k nárůstu jak přijíždějících, tak vyjíždějících studentů z/do evropských i mimoevropských zemí. Celý proces internacionalizace vyústil v celou řadu mezinárodních projektů (Comenius, Ziel 3, Kompass), jejichž výsledkem je celá řada cizojazyčných publikací a monografií. Významnou aktivitou KTV jsou v návaznosti na vědeckou činnost také aktivní příspěvky a prezentace na konferencích v zahraničí (Japonsko, USA, Španělsko, Německo, atd.). Od akademického roku 2018/2019 je na KTV, přejmenované na Centrum tělesné výchovy a sportu, akreditován studijní program Double Degree „Pedagogika pohybové prevence“. Ve spolupráci s TU Chemnitz získají čeští i němečtí absolventi vzdělání, které jim poskytne lepší výchozí postavení na pracovním trhu v celé EU. Zároveň je od roku 2018 KTV garantem sportovního programu ZČU v Plzni „Western Stars“, který má za úkol podpořit vrcholové sportovce při studiu na ZČU a zároveň zvýšit prestiž ZČU doma i ve světě.

Centrum tělesné výchovy a sportu v současnosti nabízí jak studium učitelských, tak studium neučitelských studijních programů.

Bakalářská studia:

- tělesná výchova a sport (TVS)
- tělesná výchova a sport se zaměřením na vzdělávání (TVSV)

Magisterská studia (navazující):

- učitelství tělesné výchovy pro ZŠ
- učitelství tělesné výchovy pro SŠ
- Pedagogika pohybové prevence

Dále se KTV podílí na výuce u studijních programů:

- učitelství pro MŠ
- učitelství 1. stupně ZŠ

6 DISKUSE

Historie vysokoškolské přípravy učitelů v Plzni a tedy vznik Pedagogické fakulty se datuje od 14. září 1948. V tento den vznikla v Plzni pobočka Pedagogické fakulty UK v Praze.

KTV, dříve Katedra tělesné a sportovní výchovy, dnes Centrum tělesné výchovy a sportu FPE ZČU v Plzni, vznikla v Plzni až spolu se založením pedagogických institutů, tedy v akademickém roce 1959 /1960.

Školství, tedy i KTV, si prošlo ve 20. století řadou změn. Významnými mezníky je období po roce 1968, kdy v Československu probíhalo období „normalizace“. Řada pracovníků byla z politických důvodů propuštěna, jedním z nich byl i PhDr. Jaromír Mecner, který nám poskytl autentické a dobové materiály o tomto období. Dalším velmi důležitým obdobím je „sametová revoluce“. V roce 1989 nastal v Československu převrat. Československo se stává demokratickým státem a zavádí nové zákony. Ve školství je prostor pro vznik univerzit. V roce 1991 vzniká Západočeská univerzita, jejíž součástí se stává i Pedagogická fakulta v Plzni a tedy i KTV.

Na KTV v Plzni působila řada velmi úspěšných akademických pracovníků. Nejvýznamnější z nich jsou například doc. PhDr. Josef Vojík, CSc., který byl uznávaným volejbalovým expertem na mezinárodní úrovni. Dalším významným akademickým pracovníkem, který na KTV působil je doc. PhDr. Danuše Brklová, CSc., která byla v čele katedry v době po „sametové revoluci“. Byla velmi uznávanou basketbalovou odbornicí. Jedním z nejúspěšnějších absolventů je pak Mgr. Jan Řehula, který získal bronzovou medaili na OH 2000 v Sydney. Dalším olympijským medailistou, který je bývalým absolventem je Alipi Kostadinov, který získal bronzovou medaili na OH 1980 v Moskvě.

Informace o řadě období jsem získával od akademických pracovníků, kteří na katedře v minulosti působili nebo také od absolventů vysokoškolského studia tělesné výchovy v Plzni. S pamětníky jsem prováděl osobní rozhovory, které se týkaly doby, kdy na katedře působili. Řada z dotázaných bohužel, vzhledem k situaci okolo covid 19 nebo z osobních důvodů, nechtěla spolupracovat, ani se nijak na práci podílet.

Většina z diplomové práce je tvořena z již vydaných publikací, které doplňují informace z rozhovorů. Rozhovory byly velmi zajímavé, pro práci velmi přínosné, jelikož informace

z nich získané doplňují historii, o které nebylo zmíněno v žádné z publikací, které jsem dohledal.

Publikace je dle mého názoru zajímavá především kvůli tomu, že žádná podobná publikace o daném tématu doposud nebyla vydána. Zachycuje chronologicky vývoj jak Pedagogické fakulty v Plzni, tak vývoj KTV. Z mého pohledu bylo nejnáročnější, vzhledem k situaci kolem „koronaviru“ uskutečnit rozhovory s pamětníky. Chtěl bych ještě jednou poděkovat všem, kteří se na vzniku práce podíleli, především pamětníkům, kteří byli vstřícní a sdělili mi vše, co bylo možné.

Studijní programy prošly od dob pedagogických institutů velkými změnami. V roce 1960 probíhala výuka pro učitele 1. stupně a 2. stupně ZŠ společně dva roky a třetí rok rozděleně s tím, že v každém institutu byly jiné kombinace a možnosti studia pro 2. stupeň. Roku 1967 se ze tří let zvyšuje doba studia na čtyři roky. Další změna přichází o deset let později, učitelství pro 2. stupeň ZŠ bylo prodlouženo na 5 let studia. Největší změna přichází až v roce 2001, kdy vzniká studium bakalářské a navazující, dochází tedy k rozdělení studia na dvě části. V současnosti je možné na KTV studovat bakalářské studijní programy, jak učitelské, tak neucitelské. Dále navazující magisterské studijní programy, jak pro učitelství na ZŠ, tak pro SŠ. Centrum tělesné výchovy a sportu se podílí také na výuce studijních programů učitelství pro MŠ a učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Poměrně novým studijním programem, začínajícím od roku 2018 je studijní program Pedagogika pohybové prevence, kde část studia student absolvuje na německé Univerzitě v Chemnitz.

7 ZÁVĚR

Vývoj vzdělávání učitelů prošel řadou změn po celou dobu historie lidstva. Od starověku až po dnešní dobu byly ve společnosti určité zvyklosti, dle kterých se i školství odvíjelo. Historie pedagogických fakult, jaké známe dnes, se datuje až od 20. století. Velmi složitým obdobím si prošla Pedagogická fakulta v Plzni především po „sametové revoluci“.

Historie vzdělávání učitelů tělesné výchovy se datuje od přelomu 60. a 70. let 19. století. Ve starověku měl člověk tělesnou výchovu součástí běžného života, především ve formě lovu potravy a ve formě válek. Od začátku 20. století dodnes si tělesná výchova prošla řadou velkých změn, je kladen důraz na úplně jiné formy, než byl dříve.

Dne 14. 11. 1948 byla v Plzni zřízena pobočka Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, toto datum je považováno za vznik Pedagogické fakulty v Plzni. Dále v roce 1953 po tehdejší školské reformě byla pobočka PF UK v Praze transformována na Vyšší pedagogickou školu, která se v roce 1959, dle další školské reformy, stává Pedagogickým institutem. Instituty byly zřízeny ve všech krajských městech a v roce 1964, dle získaných informací od Jaromíra Mecnera zaniká, jak Pedagogický institut, tak veškerá vysoké vzdělávání učitelů v Karlových Varech a pro Západočeský region vzniká Pedagogická fakulta v Plzni. Pedagogická fakulta s řadou změn existuje dodnes. Nejvýznamnější změnou je roku 1991 vznik Západočeské univerzity, jejíž součástí se stává i již zmíněná Pedagogická fakulta a samozřejmě i Katedra tělesné výchovy v Plzni. Do roku 1959 neexistovalo na Vyšší pedagogické škole oddělení či katedra tělesné výchovy a výuka TV byla zajišťována učiteli z kateder TV LF UK v Plzni a VŠSE. V Plzni byla samostatná katedra tělesné výchovy zřízena až se založením Pedagogických institutů.

Na KTV dnes působí celkem 14 akademických pracovníků. Osm pracovníků má dokončené doktorské studium. Dva pracovníci prošli úspěšně habilitačním řízením.

Informace ohledně fungování KTV v Plzni jsem získal pomocí rozhovorů s lidmi, kteří na katedře v Plzni působili. Všichni z dotázaných se o své zkušenosti a zážitky podělili velmi ochotně. Řada oslovených spolupracovat nechtěla. Dalším zdrojem informací byly publikace vydávané v průběhu předešlých let, hlavně při příležitosti výročí. Informace ohledně současného fungování KTV v Plzni jsou k dispozici také na webových stránkách.

Psaní práce pro mě bylo velkým přínosem. Především jsem byl nadšený ze vstřícnosti a ochoty lidí, se kterými jsem se dostal do kontaktu a kteří mi poskytli řadu důležitých dat.

Doufám, že práce bude přínosem především pro pamětníky, kteří o KTV v Plzni měli a mají zájem a také doufám, že si publikaci přečte řada studentů, kteří by tak mohli lépe pochopit, že ne vždy, ve všech historických etapách, bylo studium, tak přístupné jako je tomu v současnosti.

8 RESUMÉ, SUMMARY

Resumé

Cílem práce bylo získat a zpracovat informace týkající se vzniku a vývoje vysokoškolské přípravy učitelů tělesné výchovy v Plzni.

V práci je popsána historie Pedagogické fakulty v Plzni, historie Katedry tělesné výchovy dnes Centra tělesné výchovy a sportu v Plzni. Dalším tématem byl vývoj vzdělávacích oborů, nyní studijních programů, na Katedře tělesné výchovy v Plzni.

Informace byly získány, z již publikovaných materiálů, od pamětníků pomocí rozhovorů, z webových stránek fakulty a ze zdrojů získaných od studijního oddělení či od vedoucího práce doc. PaedDr. Jaromíra Votíka, CSc.

Dle dostupných materiálů se vznik Pedagogické fakulty v Plzni datuje od roku 1964, kdy zanikají Pedagogické instituty. Před vznikem Pedagogické fakulty byla výuka budoucích učitelů v Plzni zajišťována na plzeňské pobočce PF UK sídlící v Praze (mezi lety 1948 až 1953) a později v letech 1953 až 1959 na Vyšší pedagogické škole v Plzni. Od roku 1959 do roku 1964 existovaly Pedagogické instituty. Součástí ZČU se stává Pedagogická fakulta roku 1991.

Do roku 1959 neexistovalo na Vyšší pedagogické škole oddělení či katedra tělesné výchovy a výuka TV byla zajišťována učiteli z kateder TV LF UK v Plzni a VŠSE. V Plzni byla samostatná katedra tělesné výchovy zřízena až se založením Pedagogických institutů.

Pro ilustraci dobového kontextu jsem zařadil několik povídek od absolventa Mgr. Jiřího Hlobila, které vystihují postřehy ze studia na KTV.

Summary

The objective of this thesis was to obtain and process information concerning the establishment and development of the academic training of physical education teachers in Pilsen.

The thesis describes the history of the Faculty of Education in Pilsen, the history of the Department of Physical Education, nowadays the Center of Physical Education and Sports in Pilsen. The following theme covers the development of educational fields, now study programs, at the Department of Physical Education in Pilsen.

The information was gained from earlier published materials, via interviews with the contemporary witnesses, collected from the website of the faculty and sources provided by the study department or by the supervisor, Senior Lecturer Jaromír Votík, Ed.D, PhD.

According to available materials, the establishment of the Faculty of Education in Pilsen dates back to 1964 when the Pedagogical Institutes ceased to exist. Before the establishment of the Faculty of Education in Pilsen, the training of future teachers was provided by the Pilsen branch of the Faculty of Education of Charles University in Prague (between 1948 and 1953) and later from 1953 to 1959 at the Higher Pedagogical School in Pilsen. From 1959 to 1964 the adequate education was provided by Pedagogical Institutes. The Faculty of Education became a part of the University of West Bohemia in 1991.

A department of physical education did not exist at the Higher Pedagogical School until 1959, and the training of physical education was provided by teachers from the departments of physical education at Faculty of Medicine of Charles University in Pilsen and Faculty of Mechanical Engineering of West Bohemia University. An independent department of physical education was opened in Pilsen only with the establishment of Pedagogical Institutes.

Several short stories were included in the thesis illustrating the contemporary context. The texts, written by the graduate Jiří Hlobil, MA., are providing observations from the studies at the Department of Physical Education.

9 SEZNAM LITERATURY

KEPKA, Josef, ed. *Šedesát let vysokoškolské přípravy učitelů v Plzni*. V Plzni: Fakulta pedagogická Západočeské univerzity, 2008. ISBN 978-80-7043-727-8.

BOHDÁLEK, Jaroslav, František DVOŘÁK, Miroslav CHMELÍK, Zdeněk MALÝ, Eva SLONKOVÁ, Václav ŠAMBERGER a František TÁBORSKÝ. *90 let českého vysokoškolského sportu 1910 -2000*. Praha: RS - Bílek, 2000.

BĚLOHLÁVEK, Jan, František DVOŘÁK, Květoslav JECH, Svatopluk HORÁK, Eva SLONKOVÁ, Václav ŠVAMBERG, František TÁBORSKÝ, Jaroslav VELÍŠEK a Ladislav VLADYKA. *100 let českého vysokoškolského sportu*. Praha: Olympia pro Českou asociaci univerzitního sportu, 2010. ISBN 987-80-7376-248-3.

Bulletin Katedry tělesné výchovy: setkání absolventů – 50 let. Plzeň: [Kolektiv autorů KTV FPE ZČU v Plzni], 1998.

Bulletin Katedry tělesné výchovy: setkání absolventů – 60 let. Plzeň: [Kolektiv autorů KTV FPE ZČU v Plzni], 2008.

KÖSSL, Jiří, Jan ŠTUMBAUER a Marek WAIC. *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0802-2.

LUSTIG, Stanislav, BENEŠ, Pavel a Vladimír RAMBOUSEK, ed. *60 let pedagogických fakult: Sborník k 60. výročí vzniku pedagogických fakult*. Plzeň: KONIÁŠ, 2007. ISBN 80-86948-04-8.

NIEDERLE, Martin. *Komparace vzdělávacího programu „Základní škola“ a „ŠVP ZV“ v oboru tělesná výchova ve vybraných školách*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Šárka Maleňáková.

NOVÁČEK, Vojtěch, Jitka KOPŘIVOVÁ a Vladislav MUŽÍK. *Vybrané kapitoly z teorie a didaktiky tělesné výchovy*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2642-1.

RUBÁŠ, Karel. *Sborník vzpomínek 20 let*. Plzeň, 1998.

ŠTUMBAUER, Jan. Vznik a vývoj školní tělesné výchovy a vzdělávání učitelů tělesné výchovy v českých zemích do roku 1945. *Česká kinantropologie*. 2017, **21**(4), 22. ISSN 1211-9261.

VILÍMOVÁ, Vlasta. *Didaktika tělesné výchovy*. Vyd. 2., přeprac., (1. vyd. v MU). Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 97-88021-0493-69.

ZČU. *50 let Pedagogické fakulty v Plzni*. Plzeň: FOTO A TISK Znamenáný, 1998. ISBN 80-7043-229-2.

ZWIEFELHOFER, Vlastimil a Jiří ŠOPTENKO. *Vlastik Zwiefelhofer - legenda českého běhu*. Praha: J. Šoptenko, 2014. ISBN 978-80-905822-0-0.

50 let Pedagogické fakulty v Plzni. Plzeň: FOTO A TISK Znamenany, 1998. ISBN 80-7043-229-2.

60 let pedagogických fakult. Plzeň: KONIÁŠ, 2007. ISBN 80-86948-04-8.

Webové zdroje:

Fakulta pedagogická - O centru tělesné výchovy a sportu. *Fakulta pedagogická ZČU v Plzni* [online]. [cit. 2020-07-27]. Dostupné z: <https://fpe.zcu.cz/ktv/o-katedre.html>

Historie fakulty. *Pedagogická fakulta - ZČU* [online]. Plzeň [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: <https://fpe.zcu.cz/about/history/>

Western Stars. *Western Stars Pilsen* [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://westernstars.zcu.cz/index.php/o-nas/>

Western Stars. *Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni* [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://fpe.zcu.cz/ktv/weststar.html>

Historie FPE. *Fpe.zcu.cz* [online]. Plzeň [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: <https://70.fpe.zcu.cz/historie.php>

Příprava učitelů elementárních škol z pohledu historie. *Metodický portál rvp.cz* [online]. 4. 10. 2017 [cit. 2020-07-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/21373/PRIPRAVA-UCITELU-ELEMENTARNICH-SKOL-Z-POHLEDU-HISTORIE.html/>

Rozhovory:

Téma: Vzpomínky na studium tělesné výchovy v Plzni
Informace poskytl Jiří HLOBIL, Plzeň 2020.

Téma: Pedagogické instituty 1959 – 1964, přechod z Karlových Varů do Plzně
Informace poskytl Jaromír MECNER, Hořovice 2020.

Téma: KTV mezi lety 1959 – 1963
Informace poskytla Věra ZAJÍCOVÁ, Plzeň 2020.

Téma: Vzpomínky na KTV v období 1970 – 1990
Informace poskytl Vlastimil ZWIEFELHOFER, Tajanov 2020

10 PŘÍLOHY

Vyznání řece

Mám rád ráno u řeky. Protože ráno a řeka k sobě patří. Probuzení u vody je něco posvátného, něco vznešeného, jako puštěný hrací strojek ve starodávné šperkovnici.

Kdo asi nalil tu smetanu mlhy do krajáče skalnatého údolí? Kdo provléknul všem těm stříbrným jehlám – vlnám v zátočině oušky brokátové nitě, aby voraři mohli plést všem rozesmátým pradlenám hlavu? Nádherným ženám, jejichž poodkrytá ňadra se houpala ve stejném rytmu jako bílé voňavě prapory košil. Prapory, které oznamovaly, že po krátké obraně jsou nedobytné pevnosti svolné vydat své poklady a vyvézt všechny zásoby cukru na vozech polibků. Kdo asi poprvé řekl – jdeme k vodě? Slovo „k vodě“ – to vždy vonělo podstatou života, úrodou a hlavně dobrodružstvím; prvního pytláčení, prvních prázdninových schůzek a rozchodů, kouření orobincových doutníků a marného hledání ukradených plavek na vyhřátém břehu plném ucvrkaných a roztančených koníků.

Voda v dlaních se ti vytratí mezi prsty a tiše zmizí jako okamžik z kyvadla hodin. Je totiž stejně nevypočitatelná a plná tajemství jako žena. Při svém zrodu (v dětství) je něžná, rozpustilá, jen si poskakuje, vesele ševelí a zurčí. Později má již podobu krásné děvuchy – říčky, která je divoká a smyslná, Istí už obtéká překážky a občas, zvláště na jaře, umí kdekomu poplést hlavu. To když se rozběhne údolíčkem a ve své mladistvé nerozvážnosti pobourá pár srdcí nebo domů. Řeka zralého věku je již dokonalá žena, která chová v náručí kolébky lodí a dává krajíně vláhu. Ale už umí burácet, prosazovat si svou, nic jí nestojí v cestě, co by si nevezala (včetně chlapa). A hlavně je všude slyšet jako mele a mele. Ta podobnost řeky s ženou není vůbec náhodná. Těžko se potom orientovat v rozbouřeném náručí peřejí, kdy ona říká ne a myslí ano, kdy napovrch je klidná, ale uvnitř hučí spodní proudy a chudák vodák, vorař neví, kde mu hlava či pádlo stojí. A když se ta vodní ženská rozlobí, je zlá, mocná, mocnější ohně, dravá jako pirátská smečka při vidině zlata. Svou zlobu ukáže znenadání.

Ta živá votodárná řeka. Co má tvář, co různých pohledů. A každý jiný, neopakovatelný, zádumčivý, melancholický, divoký či veselý.

A stále k sobě vábí – kluky z vesnice, zasněné básníky, rybáře, děti z táborů, výletníky a milence. Co všichni hledají na tom tichém písčitém břehu, kde hraje rozbitý jez

Smetanovu symfonii a čas pískem přikrývá zapomenuté ohniště starých tuláků i neposedných krajánků z mlýnů minulých století? Klid, toulky, pocit domova, volání dalek? Jděte se také, prosím, někdy ráno projít k řece, je pořád tak krásná, že zapomenete mluvit a myslíte na dobré lidi a vznešené skutky. K těm místům, kde hrouzci píší štikám prosebné petice a kapři mávají milencům na pozdrav a také vodákům, těm rozesmátým vousáčům, kteří pádlují kytarou, blažeností funí v peřejích a riskují život pro kamaráda v místech pod jezem, odkud mnohdy není vyplutí. Kolik příběhu znají ty vlny cikánky s rozstříknutými spodničkami s úžasně modrými lýtky se stulíkovou halenkou, které se tak rády divoce milují se svátečně oholenými kameny na úzkém loži skalnaté soutěsky. Poslouchejte, co si v podvečer v tišinách vyprávějí, když kradou měsíci zlaté náušnice. Jako tu historku o svatbě dcery pana řídícího, který v bílém stavení u Plzně žije spokojeně i se svým zetěm i vnukem dodnes a jen tak ze zvyku se někdy s babičkou diví, co jim to zase roste na zahradě.

Jiří Hlobil

Švihadlo

Začalo to jako ostatní katastrofy lidstva zcela nevinně a nenápadně, když se nám do rozvrhu vloudil předmět rytmická gymnastika. Kdo by na začátku roku předpokládal, že budou mít ta dvě slova vliv na frekvenci tepu? Tenkrát jsme všichni měli jen radost, jak se vyskotačíme.

Ale podcenili jsme to. Mohu to prohlásit, protože jsme poznali pocit, kdy se celý vesmír vtěsnil do kusu špagátu, zvaného švihadlo.

Celé dětství jsem se bez něho obešel. Skákat přes švihadlo – to byla pro kluk v baráku ta největší potupa, a kdo byl přistižen, byl nazván zrádcem mužského pohlaví a pro výstrahu svázán do kozelce ke klepači jako k mučednickému kůlu. Vzpomínám, jak jsem si vysloužil přezdívku Joe svazovač. Ve škole jsem viděl švihadlo pouze jednou, a to když se na něm oběsil školník Smeták z nešťastné lásky k chladné tělocvikářce Bradlové. Přišel čas puberty a opět jsem se na schůzce s vyspělou spolužačkou Macháčkovou obešel bez švihadla. Člověk měl jiné starosti a zapomínal, že něco takového existuje. A to byla chyba. Protože osud, ten všemocný diblík, číhal... V okamžiku, kdy už jsem přemítal o učitelském důchodu jsem obdržel v tělocvičně kus provazu. „Co to je?“ zeptal jsem se kolegyně Rubíčkové,

neboť jsem měl dojem, že u ní proces zapomínání neprobíhá s takovou distanční silou. „To je, Jirko, švihadlo a budeme s ním dělat různá kouzla.“ „Dělej s ním, co chceš,“ odvětil jsem, „ale já si s ním raději převážu trenýrky, co kdyby mi zase ulítly.“

Však k tomuto úkonu již nedošlo. Bylo mi taktně naznačeno, že jsem jedním z cvičenců a že musím podle osnov skákat a přeskakovat nevyzpytatelný provaz. Kdyby se aspoň netočil!!!

Přiznávám, že to mnohým i šlo. Děvčata všechna v černém jako na dostaveníčku funebráků kroužila se švihadlem s mistrovstvím desperátů na divokém západě. Spolužáci v bílém jako andělé vytvářeli dojem létajících vloček. I já byl předpisově v bílém, však připadal jsem si na jako létající vločka, ale jako padající sníh, protože o padání nouze nebylo. Provaz mně ovíjel jako krajta tygrovitá a já byl rád, když jsem jej někdy s nadlidským výskokem přeskočil.

Už jak vyplývá z názvu, švihadlo mně co chvílí někam švihlo. Nebylo místa na mém těle, kde bych neměl červené jelito. Několikrát se mi zadrhla smyčka kolem krku a mnohokrát jsem si podtrhl nohy. V jednu chvíli, když mně nic neomotávalo, jsem si už myslel, že jsem přišel na správný způsob přesakování. Ba jsem dokonce rytmicky kroužil pažemi. To jsem však omylem skákal bez švihadla, které mi bez upozornění odletělo někam na druhou stranu tělocvičny.

„Student Hlobil nemá koordinaci!!!“ cvrkali vrabci na římse a já jsem se jim marně snažil domluvit a vysvětlit, že jsem chyběl, když ji rozdávali.

Rozhodl jsem se však pokořit a dobýt nenáviděný špagát. Nebyl jsem sám, kdo probděl mnoho nocí, když jej budila melodie Okolo Třeboně či Já mám chaloupku. Mnozí byli dokonce nuceni držet míč v nepřírozených osmičkách a nepustit jej – proti všem zákonům zemské přitažlivosti. Baletní otáčky křížené s čertíkem vyvolávaly nejenom smích, ale také zoufalství. Mne vykazala ze sklepa nedůtklivá domovnice říká, že takový kravál nepamatuje od války. Když jsem švihadlem shodil starožitného porcelánového čurajícího chlapečka, byl mi zakázán i domácí trénink. Vyšel jsem se švihadlem do nočních ulic. Po legitimování hlídkou VB jsem ztratil další tréninkový prostor a ztrácel pomalu i chuť k životu. Svědomí mi našeptávalo: dej si švihadlo na krk a smyčka tě zbaví všech starostí.

Ale chuť k životu byla přece jen silnější. Tajně jsem začal tedy trénovat na chodbách školy a v šatně tělocvičny.

A přišel den zúčtování. Tělocvična plná vzrušujících atmosféry, nedočkavosti a čpícího potu. Za otlučeným piánem klavíristka jako v lepším podniku. A jsem na řadě. Špičky málo zahnuté, švihadlo moc ohnuté. Zadek vysazený a předek podsazený. Výsledný umělecký dojem čtyřka. Druhý pokus. Paní pianistka předělává rytmus podle mých neuspořádaných a nevypočitatelných pohybů, ale nepomáhá to. I když mám muziku moc rád, v tu chvíli mne ruší. Snad by teď lépe zněl smuteční pochod. A tak odcházím s bolestí v srdci i v lýtkách. Co krok, to křeč.

Však počkejte, paní asistentko Osvaldová!!! Já překonám Einsteinovy zákony relativity i zemské přitažlivosti! A jednou skočím nejen dvojšvih, ale pětišvih a možná i dvacetišvih. Vznesu se k oblakům a pohlédnu z výšky na malý kousek špagátu, který mě zhubnul o čtyři kila a poučil, že pocit vítězství není zadarmo.

Ale když teď na to všechno vzpomínám, řeknu Vám, bylo to docela fajn.

Jiří Hlobil

Weisova strž (povídka věnovaná kamarádům a hlavně Šímovi a Jarýkovi)

Lidé sportují. Nevím sice proč, ale je to tak. Místo aby poklidně zakládali rosol do podkožních řas, lehkomyšlně si huntují na hřištích těla, přestávají vdechovat aromatické nikotinové požitky a voňavou pивní pěnu zaměňují za bílý produkt jednoho zvířete, které má odedávna hanlivou přezdívku kráva. A protože už mi dlouho nedávají spát poplašené zprávy, jak se sportování lavinově šíří, rozhodl jsem se na ryze teoretické bázi objasnit dosud neprozkoumanou oblast, a to je škodlivost sportu. A ano, je nutné konečně zaujmout zásadní stanovisko a bránit se sportu zuby nehty.

Což vám pánové nevdá, že nemáte sportující partnerku při milostném rozhovoru za co uchopit a že si kupují šaty v dětském oddělení, aby vás zesměšnily? Vám, ženy, nevdá, že váš partner postrádá tolik vzrušivou pивní „vanu“, která při spánku dodává bezpečný pocit Češky, že spíte vedle úpatí legendárního Řípu?

Víte vůbec, co krásných hospod by mohlo být místo drahých tělocvičen, kde lidé přicházejí k mnoha úrazům? Zlomil si někdo snad v solidním lokálu ruku či nohu? Víte, kolik litrů

omamného alkoholu koupíte za jeden míč, tenisovou raketu, nebo lyže? A jelikož mnohým už dávnou nestačí běh za kariérou, prostná před nadřizenými, zápas s výběřčími plynu, přespolák s cizím pytle cementu nebo šplh po hromosvodu za sousedkou, je opravdu nutné poukázat, jaké nebezpečí sport přináší.

Například takové lyžování. Kdo by neznal hrozný děs v očích těch, kteří se nezadržitelně kutálejí v kotrmelcích, strhávajíc nejen poklidné výletníky, ale i neklidné laviny. Ale snad abych vyprávěl od začátku.

Již ve škole nám jednoho dne učitel prozradil, že zima se dá trávit i jinak než drobnými krádežemi ve vyhřátých samoobsluhách a ukázal mi fotografii jakéhosi manekýna. Ten měl na nohou podivné placaté větve, které se vpředu obracely za sluncem. Tato hříčka příhody mě moc zaujala, a tak jsem jednoho dne při štípání dříví vytrhnul sousedovi zpod sekery podivné lajsny, ve kterých jsem po bližším ohledání objevil zánovní lyže. Byly sice trochu chycené plísni, ale vázání značky „kandahár“ bylo perfektní. Tenkrát jsem měl ještě upřímnou radost, neboť jsem se mohl zúčastnit školního lyžařského zájezdu na čarokrásnou Šumavu.

Události se valily jako ranní průjem a my jsme pojednou stáli pod příkrou sjezdovkou Weisova strž. Rád bych pro upřesnění uvedl, že sklon tohoto svahu je ještě o něco strmější, než je Václavské náměstí.

První, co mě zarazilo, byla podivná okolnost, že na lyžích se dá jezdit nejen z kopce, ale pomocí podivných táhel a kladek také do kopce.

Ani nevím, jak se to stalo, ale zčistajasna jsme se ocitli u lanovky – to znamená já a druhý největší machr Šumavy – spolužák Šíma. Když už jsme byli skoro na řadě, byli jsme upozornění, že bez lyží na vleku neuspějeme. Chtěje osvědčit rčení „Výjimka potvrzuje pravidlo“ nasadili jsme si lyže špičkami dozadu. Ale i to nám závistivý lidé rozmluvili.

První půl hodinu jsme proto zasvětili důkladnému studiu provozu vleku. Tím jsme se připravili na impozantní vstup naší sportovní dráhy. Všechny pohyby jsme prodiskutovali a očíslovali přirozenými, kladnými, celými čísly. Rád prozradím nezkušeným lyžařům tajemství našeho úspěchu:

- 1/ Zaujmutí vhodné polohy – pokud možno špičkami do kopce
- 2/ Uchopení kotvy – nejlépe rukama

3/ Ladný start

Nyní zbývalo teorii uvést do praxe. Za intenzivní pomoci několika členů horské služby jsme zaujali polohu poměrně brzy. Obratně jsme uchopili vzpouzející se kotvu a čekali jen, co s námi tažné soustrojí svede. Síla přišla neočekávaně jako jaro do Krušnohoří. Opustil jsem lanovku dříve, než jsem předpokládal. Když jsem se probral, stál Šíma na kraji kráteru, který jsem svým pádem vyhloubil a volal na mne: “Kam utíkáš, vždyť máme zapláceno!”

Při druhém pokusu jsme opravdu vyjeli, ale kotva byla pravděpodobně nekvalitní, neboť nás oba nepříjemně dřela za krkem a lano mi drnčelo ucho. Také jsem brzy pochopili, že nemůžeme jet dva za sebou. Nešlo nám však na rozum, proč lidé nahoře panicky opouštějí lanovku, když jede i dolů – jako průkopníci jsme využili této možnosti. Všimli jsme si, že dolů není vyjetá žádná stopa, a proto jsme takticky použili té původní, která se nám nahoru již osvědčila.

To nám ovšem způsobilo značné nepříjemnosti, což jsme poznali při setkání s první protijedoucí dvojicí. Pochopili jsme, že lanovka opravdu slouží jen jedním směrem a došli jsme k názoru, že je na čase vystoupit na veřejnosti se svým lyžařským uměním. Zavrhli jsme „Kristiánovi zatačky“ a pro svoji premiéru jsme se přidrželi tradice a použili pluhu, jako Přemysl Oráč. Tímto stylem jsme skutečně Weisovo pole přeoral tak, že se objevili i drny. Bylo určitě znát, že jsme lyže řádně mazali husím sádlem. Když nás lidé dole zvedli, oprášili a zasadili mi rameno do kloubního pouzdra, vydali jsme se opět, přes protesty lyžařů na lanovku. Asi se jim nelíbili dlouhé pauzy, na kterých jsme se tak trochu podíleli. Pomocí našich třech bodů jsme dosáhli takové virtuozity, že jsem při bodě dva /uchopení kotvy/, dokázali zcizit obsluhovači vleku i rukavice. Bohužel jsme je museli vrátit i s kotvou, kterou jsme nahoře utrhlí, domnívaje se, že je zálohovaná. Potom se někomu zavděčte. Musím se však přiznat, že nám na chvíli zachutnal pocit slávy a lichotilo nám, že se všechny oči upíraly jen na nás. Možná, že zásluhu na tom měl také fakt, že Šíma na vleku zapomněl pravou nohavici a mně na noze z jedné lyže zůstalo jen bezpečnostní vázání. Nebudu vás dále obtěžovat podrobným líčením našich pádu, které byly v poměru s jízdou deset ku jedné. Nebudu počítat všechny modřiny a omrzliny. Myslím, že předcházející vzpomínky jsou dostatečným důkazem, jak je sportování nebezpečné. Nic na tom nemění ani skutečnost, že naše škola dostala děkovný dopis z místního JZD, kde nám družstevníci děkovali za zorání Weisova pole, neboť náš styl jízdy se prý vyrovná moderní

zemědělské technice v hluboké orbě a že nás pozvali k bezplatnému pobytu na jarní prázdniny. Já, Šíma ale kupodivu i náš hodný učitel lyže hned po návratu prodal. A radím upřímně všem – udělejte, dokud je čas, to samé.

Jiří Hlobil

Foto dipolmu Fair – play, který obdržel Mgr. Vlastimil Zwiefehofer.

